

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра перекладу та слов'янської філології

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ
АНГЛІЙСЬКИХ ТЕКСТІВ СПОРТИВНОЇ ТЕМАТИКИ

Кваліфікаційна робота студентки групи
АПМ–24
(шифр групи)
ступінь вищої освіти магістр
(бакалавр, магістр)
спеціальності 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша –
англійська
Бородай Марії Миколаївни

Керівник канд. пед. наук, доцент
Каневська О. Б.

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Бородай Марія Миколаївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця робота виконана мною самостійно, без порушення норм академічної доброчесності. В роботі відсутні прояви академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації. Я не отримувала і не надавала недозволену допомогу під час підготовки роботи. Усі використані ідеї, результати та тексти інших авторів містять відповідні посилання на джерела.

З чинним Положенням про забезпечення академічної доброчесності в Криворізькому державному педагогічному університеті ознайомлений. Усвідомлюю, що у разі виявлення порушень академічної доброчесності робота може бути не допущена до захисту або оцінена як незадовільна.

(Марія Бородай)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ СПОРТИВНИХ ТЕКСТІВ	7
1.1. Жанрові різновиди та стилістичні особливості текстів спортивної тематики	7
1.2. Лінгвістичні особливості англійських спортивних текстів	11
1.3. Основні труднощі перекладу спортивних текстів	22
Висновки до першого розділу	28
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СПОРТИВНИХ ТЕКСТІВ	30
2.1. Особливості відтворення англійської спортивної термінології, кліше та сталих виразів українською мовою	30
2.2. Переклад спортивних неологізмів і жаргонізмів як лінгвістична проблема	40
Висновки до другого розділу	51
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДІВ АНГЛОМОВНИХ СПОРТИВНИХ ТЕКСТІВ	53
3.1. Особливості перекладу спортивних новин, коментарів, аналітичних оглядів	53
3.2. Порівняльний аналіз перекладів текстів спортивної тематики	58
3.3. Передача експресивності та емоційності в українських перекладах англійських спортивних текстів	65
Висновки до третього розділу	71
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	75

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. З огляду на стрімке розширення міжнародного спортивного медіапростору й зростання кількості англомовних матеріалів про спорт, з'являється нагальна потреба в їх якісному перекладі українською мовою. Спортивні тексти характеризуються специфічною термінологією, стилістикою, використанням жаргонізмів і мультимедійних форматів, що створює складнощі під час перекладу та адаптації для української аудиторії. У зв'язку з цим обрана тема є сучасною й практично значущою для розвитку перекладацької майстерності у спортивній журналістиці.

Актуальність дослідження також зумовлена тим, що спортивна журналістика є одним із найдинамічніших напрямів масмедіа, де інформація подається швидко, стисло й емоційно. Перекладач повинен не лише передати зміст повідомлення, а й зберегти його експресивність, динаміку та культурний підтекст. Це вимагає поєднання лінгвістичної компетенції з глибоким розумінням спортивної тематики та специфіки міжкультурної комунікації.

Крім того, англомовні спортивні тексти часто містять елементи гри слів, метафори, ідіоми, а також культурно марковані назви команд, турнірів чи історичних подій. Їхнє неправильне або буквальне відтворення може призвести до втрати смислу або викривлення оригінального емоційного ефекту. Саме тому дослідження підходів до перекладу таких одиниць є важливим не лише з точки зору лінгвістики, але й у контексті формування професійних стандартів у сфері медіаперекладу.

Таким чином, дослідження специфіки перекладу англомовних спортивних текстів українською мовою має не лише теоретичну, а й прикладну цінність. Воно сприяє вдосконаленню методів перекладу, підвищенню якості україномовного спортивного контенту, а також розвитку міжкультурного діалогу в сучасному глобалізованому спортивному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ході дослідження було виявлено, що низка дослідників зосередили увагу на перекладі спортивної

тематики: зокрема, І. Коробова [25] аналізує специфіку перекладу англійських спортивних термінів на українську; Н. Гаврилюк [7] розглядає переклад англomовного спортивного дискурсу на прикладі бодібілдингу; Т. G‘aniyeva і О. Turayeva [52] – передачу спортивної лексики видів спорту й змагань у міжмовному контексті. Ці дослідження засвідчують актуальність і багатогранність теми, проте у межах українського перекладацького простору є ще достатньо відкритих питань, зокрема щодо адаптації стилістики, жаргонізмів і мультимедійних форматів.

Мета кваліфікаційної роботи – виявити та охарактеризувати основні лінгвістичні, стилістичні й перекладацькі особливості англomовних спортивних текстів, а також розробити рекомендації щодо їх адекватного і ефективного перекладу українською мовою.

Завдання роботи:

- 1) проаналізувати жанрові різновиди і стилістичні ознаки спортивної тематики в англomовних текстах (новини, репортажі, інтерв’ю, коментарі);
- 2) визначити характерні лінгвістичні особливості англomовних спортивних текстів – термінологію, жаргонізми, метафори, ігри слів і стилістичні прийоми;
- 3) визначити основні труднощі перекладу таких текстів на українську мову та з’ясувати чинники, що ускладнюють перекладацький процес;
- 4) розробити практичні рекомендації і стратегії для перекладачів, спрямовані на підвищення адекватності, стилістичної виразності та культурної релевантності українського перекладу спортивних текстів.

Об’єктом дослідження виступають англomовні спортивні тексти (у формах новин, репортажів, інтерв’ю та коментарів) та їх переклади українською мовою.

Предмет дослідження – лінгвістичні, стилістичні й перекладацькі засоби, що застосовуються під час перекладу англomовних спортивних текстів на українську мову, а також стратегії адаптації термінології, стилістики, жаргону й медіаформатів.

Матеріал дослідження: добірка англомовних текстів спортивної тематики (з міжнародних спортивних медіа) та їх українських перекладів, що дозволяє провести порівняльний аналіз перекладацьких стратегій.

Методи дослідження: у процесі виконання роботи було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів:

- описовий метод застосовано для систематизації лексичних, стилістичних і термінологічних особливостей англомовних спортивних текстів;
- порівняльно-зіставний метод – для аналізу перекладацьких рішень при передачі спортивної термінології, жаргонізмів, метафор та гри слів з англійської на українську мову;
- контекстуальний аналіз – для визначення значення мовних одиниць у конкретному спортивному контексті;
- метод суцільної вибірки – для відбору прикладів з автентичних англомовних спортивних джерел (новин, статей, коментарів).

Практичне значення роботи: висновки й узагальнення можуть слугувати основою для вдосконалення перекладацьких стратегій у сфері спортивної журналістики, створення навчально-методичних матеріалів для студентів-перекладачів, а також для підготовки фахівців, які працюють з медіаконтентом.

Апробація результатів кваліфікаційного дослідження. Основні положення дослідження було обговорено в доповіді на III науково-практичній конференції та творчій лабораторії «День філолога на факультеті іноземних мов» (Кривий Ріг, Криворізький державний педагогічний університет, 2025).

Публікації. За темою кваліфікаційної роботи опубліковано тези «Підходи до перекладу англійських спортивних текстів українською мовою» [6].

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури (78 найменувань, із них – 36 іноземними мовами). Загальний обсяг роботи 82 сторінки, основний текст – 70 сторінок з 3 таблицями.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ СПОРТИВНИХ ТЕКСТІВ

1.1. Жанрові різновиди та стилістичні особливості текстів спортивної тематики

Спорт – одна із невід’ємних складових життя кожного. Саме спорт виконує комплексну функцію, впливаючи як на формування особистості, так і на соціальні процеси. При цьому значення спорту виходить далеко за межі змагальної складової, адже охоплює економічні, політичні та інші суспільні аспекти життя. Варто підкреслити, що спорт посідає дедалі помітніше місце в культурному просторі сучасного світу, що, у свою чергу, зумовлює зростання інтересу до наукових досліджень у цій галузі. Одним із об’єктів дослідження в спортивній галузі є саме вивчення мовного представлення спорту. До мовного представлення відносимо тексти на спортивну тематику.

Тексти на спортивну тематику відіграють визначну роль у становленні та існуванні спорту як в Україні, так і поза її межами, адже спортивні тексти відображають не лише змагальні події того чи того виду спорту, а й соціальні, культурні та психологічні процеси, які супроводжують спорт як феномен. Саме завдяки текстам на спортивну тематику формується сприйняття спортивних подій у масовій свідомості, тому важливо дослідити жанрові особливості, специфіку перекладу спортивних текстів у межах сучасного комунікативного простору.

Проблема вивчення комунікативних жанрів віртуального дискурсу знайшла відображення у наукових розвідках О. Бабенко [2]. Дослідниця підкреслює, що розвиток інтернет-комунікації зумовив появу нових жанрових форм, які поєднують ознаки традиційних та електронних жанрів. Вона звертає увагу на динамічність, полікодовість і гібридність сучасного віртуального дискурсу, у якому вербальні, графічні та аудіовізуальні засоби створюють новий рівень комунікативної взаємодії. Науковиця зазначає, що такі жанри, як

форуми, блоги, чати, соціальні мережі чи коментарі до онлайн-публікацій, формують специфічні мовленнєві стратегії та тактики, що залежать від мети комунікації, соціального статусу учасників і контексту спілкування.

Тексти спортивної тематики мають свої різновиди, кожен з яких виконує певну комунікативну функцію. Прикладом функції жанрів можуть слугувати: інформування, аналіз, розважання чи вплив на емоції читача. Залежно з якою метою потрібно подати інформацію залежить і спосіб подання матеріалу. Тексти спортивної тематики поділяються на новинні повідомлення, репортажі, аналітичні статті, інтерв'ю, коментарі та авторські колонки. Розглянемо більш детально кожен жанровий різновид.

1. Інформаційне повідомлення, новина, яку слід донести до читача/глядача. Інформаційне повідомлення є зазвичай невеликим та фактологічним, в якому йдеться суть про спортивну подію. Новина орієнтована на оперативність та об'єктивність. Основною особливістю такого різновиду є принцип «перевернута піраміда», такий принцип передбачає подачу спочатку основної новини, а потім вже подано деталі. Використовуються прості та зрозумілі мовні конструкції [5].

2. Живий опис з місця подій – репортаж. Такий жанр має динамічний виклад та має емоційне забарвлення. Також включає пряму мову (репортера, спортсмена тощо), містить чітку хронологію подій та передає всі деталі атмосфери [24].

У репортажах активно використовуються стилістичні засоби, до яких входять: епітети, метафори, вигуки, а також оцінна лексика, що підсилює емоційне враження. Використання стилістичних засобів робить репортаж яскравим і захопливим жанром, здатним не лише інформувати, а й занурити читача у вир спортивних подій.

3. Інтерв'ю – найбільш цікавий для фанатів спорту розділ, який містить рубрику «Запитання-відповідь» зі спортивним експертом, тренером чи самим спортсменом. Часто саме інтерв'ю передає особисті емоції, враження та може розкрити подальші плани тої людини, в якій береться інтерв'ю [31].

Інтерв'ю може бути імпровізоване, тобто те, яке заздалегідь не планується та підготовленим. До підготовленого інтерв'ю журналісти готуються, складають орієнтовний план та складають орієнтовний список питань.

4. Важливим жанром для становлення та розвитку спорту є аналітичні статті. Аналітичні статті є значущими через те, що містять глибокий аналіз подій, гри та турнірів. В аналітичній статті представлена експертна оцінка подіям, наведено причиново-наслідкові зв'язки, присутнє порівняння з попередніми результатами та може бути припущення щодо наступних результатів. Автори доволі часто використовують термінологію та логічні умовиводи, що є важливими для читача аналітичної статті [2].

Аналітична стаття має великий вплив на формування спортивного світогляду аудиторії, оскільки дозволяє читачеві зрозуміти розвиток подій, чим розвиває критичне мислення. Єдиний недолік такого жанру є присутність складних синтаксичних конструкцій.

5. Коментар, рецензія та експертна думка – суб'єктивне трактування спортивної події. Цей жанр має суто авторську позицію, яка не завжди є експертною та конструктивною. В коментарях, рецензіях вживаються емоційні форми, терміни та оціночна лексика. Автори часто використовують порівняння, риторичні запитаннями, гіперболи, що надає текстам виразності та впливовості [24].

Завдяки коментарям та рецензіям відбувається дискусія в медіа-просторі, що дозволяє почути думку кожного, який тим чи іншим чином залучений до спорту.

6. Цікавим різновидом спортивних текстів є блог або ж авторська колонка. Як зазначає О. Крутій [29], блог є вільною формою самовираження, у якій поєднуються елементи репортажу, коментаря та есе. У спортивних блогах домінує розмовний стиль, гумор, іронія та авторська суб'єктивність. Головним є не факт, а інтерпретація події через призму особистих вражень.

Блог – це доволі вільний жанр, не існує норм чи правил при написанні, часто можна прослідкувати в таких текстах гумор та іронію. Основне в блогу є

авторська думка та стиль. Автори в блозі часто використовують розмовний стиль, емоційні висловлювання та діляться власними поглядами щодо спортивних подій [29].

7. Анонс, афіша та реклама спортивної події. Основна мета це заохотити всіх бажаючих до спортивної події, яка відбудеться найближчим часом. В анонсах та афішах використовуються короткі яскраві тексти, картинки, гасла та кліше, які мають відразу привертати увагу [31].

Кожен жанр має характерні структурні, стилістичні та мовні ознаки, які були наведені вище. Основне є те, що новини вирізняються лаконічністю та фактологічністю, репортажі – динамічністю і яскравістю описів, аналітичні матеріали – логічною аргументацією, а блоги та колонки – суб'єктивністю і виразним авторським стилем. Саме ці особливості роблять жанри цікавими та несхожими на інші.

Подамо основні жанрові особливості спортивних текстів у вигляді таблиці (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Жанрові особливості спортивних текстів

Особливість	Коротка характеристика
Новинні повідомлення	короткі, лаконічні тексти, що інформують про результати матчів, події, рекорди
Інтерв'ю	тексти з безпосередньою участю спортсменів, тренерів або вболівальників
Аналітичні огляди	більш глибокі тексти з коментарями, аналізом гри або ситуації в спорті
Репортажі	емоційні, образні тексти з яскравим відтворенням події, часто вживані в онлайн-медіа та телевізійній журналістиці
Коментарі та рецензії	думки експертів або журналістів щодо виступів, команд, організації змагань
Блоги та авторські колонки	тексти зі значним емоційним забарвленням, особистими оцінками

Отже, спортивні тексти охоплюють широкий спектр жанрів: від інформаційних повідомлень до аналітичних статей і авторських колонок, кожен з яких має свої унікальні стилістичні риси та рівень емоційного навантаження.

1.2. Лінгвістичні особливості англійських спортивних текстів

У сучасному інформаційному просторі англомовні спортивні тексти відіграють важливу роль у масовій комунікації, адже саме англійська мова є основною у глобальному медіасередовищі. Такі тексти широко представлені в різних медіаформатах, від новинних повідомлень і репортажів до аналітичних оглядів, інтерв'ю, авторських колонок і блогів. Вони активно використовуються у друкованих та електронних засобах масової інформації, на спортивних сайтах, у соціальних мережах та телевізійних програмах.

З огляду на широке поширення й різноманіття жанрів англомовних спортивних текстів, постає необхідність дослідити їх лінгвістичні, особливості, зокрема, специфіку лексики, граматичних конструкцій, стилістичних засобів і жанрових форм.

Англомовні спортивні тексти відрізняються від українських не лише мовою викладу, а й способом організації матеріалу, добром лексичних і стилістичних засобів, що зумовлено особливостями комунікативної культури англомовного медіасередовища. В англійських текстах спостерігається більш динамічний темп викладу, висока частотність дієслів дії, активне використання спортивних метафор, кліше та розмовних елементів, що сприяє створенню ефекту залученості читача. На відміну від цього, українські спортивні тексти частіше характеризуються більш офіційним або нейтральним стилем, уживанням розгорнутих описів та емоційно стриманою подачею інформації. Прикладом може слугувати фрагмент зі спортивної новини *Manchester City stormed into the Champions League final after a stunning 4–0 victory over Real Madrid. Pep Guardiola's men dominated every inch of the pitch, with Bernardo Silva netting twice in a breathtaking first half* [51] – пер. «Манчестер Сіті» вийшов до фіналу Ліги чемпіонів, здобувши переконливу перемогу над «Реалом» з рахунком 4:0. Команда Пепу Гвардіоли впевнено контролювала гру, а Бернарду Сілва двічі відзначився у першому таймі. Наведений приклад показує різницю у підходах до подання спортивної інформації: англомовні тексти прагнуть

емоційно захопити читача, передати атмосферу змагання через динамічні дієслова та образні вислови, тоді як українські тяжіють до об'єктивності, точності й стриманості викладу, зберігаючи офіційно-інформаційний характер повідомлення.

Загалом, будь-який опублікований спортивний текст подає інформацію у певній комунікативній формі повідомлення новини. Наприклад, коротка замітка на спортивному сайті може містити висловлювання на кшталт: *Ukraine lost to Italy in the third match of the U-20 EuroBasket*, ці рядки перекладаються: *Україна програла Італії у третьому матчі Євробаскету U-20* [43]. Таке повідомлення має чітку, фактологічну спрямованість і передає інформацію без емоційного забарвлення, що відповідає нормам об'єктивної журналістики. Саме прагнення до точності, лаконічності та нейтральності визначає характер англomовних спортивних текстів і зумовлює їхні лінгвістичні особливості.

Однією з лінгвістичних особливостей є така: спортивні тексти зумовлюють чітку, динамічну та доступну подачу матеріалу, що водночас не позбавлені емоційності та стилістичної виразності. Спортивні новини орієнтовані на надзвичайно широку аудиторію, до якої належать як професійні спортсмени, так і звичайні вболівальники, незалежно від віку, статі, національності, освіти чи соціального становища. Їх читають як підлітки, так і люди старшого віку; як фахівці галузі, так і ті, хто просто цікавиться спортивними подіями. Саме через це автори прагнуть досягти балансу між інформаційною насиченістю та емоційною виразністю, використовуючи широкий спектр мовних засобів, сюди відносимо експресивні елементи та нейтральну термінологію. Прикладом може слугувати наступний уривок: *Second-string quarterback Robert Jameson threw the game-winning touchdown with just 10 seconds left to lead the Mountain View High School Bears to a 21–14 victory over the Canyon del Oro High School Captains Saturday night.* – пер. *Другий квотербек Роберт Джеймсон за 10 секунд до кінця гри закинув переможний тачдаун, принісши команді Mountain View High School Bears перемогу з рахунком 21:14 над командою Canyon del Oro High School Captains у суботу*

ввечері [59]. Цей приклад демонструє, що особливість спортивних текстів полягає не просто у вживанні дієслів, а у використанні динамічних, енергетично насичених слів, які передають рух, швидкість і результативність дії, а також у структурній компактності вислову, де кожен елемент несе смислове навантаження й посилює емоційний вплив.

Другою лінгвістичною особливістю англomовних спортивних текстів є тематичне розмаїття, яке зумовлює різноманітність мовних структур, жанрових форм і стилістичних прийомів. Спортивна журналістика охоплює широкий спектр тем – від опису локальних матчів до висвітлення міжнародних турнірів, від трансферів і кар'єрних змін спортсменів до скандалів, травм чи рекордних досягнень. Таке багатство тематичних напрямів сприяє активному використанню лексики з різних семантичних полів: офіційно-ділової (у повідомленнях про рішення федерацій чи контракти), емоційно-експресивної (у репортажах і коментарях) та аналітичної (в оглядах і прогнозах). Приклад: *Sport gave newspapers a constant source of news and gossip as well as a new corps of journalists who specialized solely in the field of sport.* – пер. *Спорт став для газет постійним джерелом новин і пліток, а також новим корпусом журналістів, які спеціалізувалися виключно на спортивній тематиці* [53].

Приклади спортивних текстів демонструють широту тематики:

- аналітичні статті про підготовку збірних до Олімпіади;
- короткі новини про трансфери гравців між клубами;
- інтерв'ю з тренерами щодо тактичних рішень;
- репортажі з місця подій під час змагань;
- публікації про особисті історії спортсменів або їх соціальні ініціативи.

Отже, тематичне розмаїття спортивних текстів формує гнучкість мовних засобів і жанрову різноплановість англomовного спортивного дискурсу, що є однією з ключових лінгвістичних особливостей цього типу медіатекстів.

Окрім загальних рис, характерних для англomовних спортивних новин, таких як інформативність, стислість і динамічність подачі, вони також мають низку специфічних лінгвістичних особливостей [59].

Першою такою особливістю є використання виразних дієслів дії та динамічних конструкцій, що створюють ефект безпосередньої присутності читача під час події. Наприклад, у повідомленні *Liverpool crush Manchester United in a stunning 7–0 victory* автор не просто інформує про результат, а передає емоційну напруженість матчу через дієслово *crush*, яке має яскраве експресивне забарвлення.

Другою специфічною рисою є активне застосування метафор, гіпербол і кліше, притаманних спортивному дискурсу (*to break the deadlock, battle for the title, seal the win* тощо). Такі мовні одиниці виконують не лише естетичну, а й когнітивну функцію, вони допомагають структурувати інформацію та роблять текст більш впізнаваним для масової аудиторії.

Швидкоплинність та емоційне напруження спортивних змагань журналісти намагаються максимально точно передати, попри динаміку подій, настрій публіки та драматичні повороти. Ці риси відображаються у мові спортивних текстів, де активно використовуються експресивні прикметники (*thrilling, dramatic, decisive*), метафори (*a clash of titans, a nail-biting finish*), порівняння (*as quick as lightning*), а також короткі, енергійні речення, які імітують ритм гри: *What a goal! Two minutes left and the stadium explodes. They fought till the very last whistle.*

Як зазначає Н. Костенко, спортивна журналістика поєднує інформативність новинного стилю з емоційною виразністю художнього мовлення, що забезпечує ефект присутності й залученості читача [26]. Подібною думки дотримуються й західні дослідники, зокрема D. Rowe, який підкреслює, що журналістика спорту характеризується «controlled emotionality» – контрольованою емоційністю, де автор має право на образність, але не на суб'єктивізм [70].

Надмірне використання пафосних або неприродних мовних конструкцій може, як слушно зауважує R. Boyle, викликати недовіру аудиторії, адже тоді текст сприймається як емоційна маніпуляція, а не достовірне висвітлення події [48]. Тому важливо дотримуватися балансу між інформативністю та

експресивністю, залишаючись у межах комунікативної доречності. Прикладом цієї особливості є уривок із статті: *It's almost like a football stadium, Marchand said after his first race. «Silence, 'Allez!'; Silence, 'Allez!';» - from It's almost like a football stadium: French crowds bring noise to the Olympics.* – пер. Це майже як футбольний стадіон, сказав Маршан після свого першого забігу. «Тиша, «Алле!», Тиша, «Алле!» – з Це майже як футбольний стадіон: французькі вболівальники створюють галас на Олімпійських іграх [54].

У цьому прикладі автор не лише подає факт висловлювання спортсмена, а й відтворює атмосферу змагання через ритмічну побудову цитати: чергування коротких фраз “*Silence, 'Allez!'*” створює ефект звукової хвилі, що передає емоційний фон події. Така стилістична організація тексту імітує живу динаміку змагань, роблячи повідомлення не лише інформативним, а й відчутно експресивним.

Ще однією особливістю спортивних текстів є наявність простих речень. Автори намагаються не обтяжувати новини використанням складних речень. Важливим є те, щоб читачам було легко читати та розуміти інформацію. Наприклад: *In the end, it's extra effort that separates a winner from second place. But winning takes a lot more than that, too. It starts with complete command of the fundamentals. Then it takes desire, determination, discipline, and self-sacrifice. And finally, it takes a great deal of love, fairness and respect for your fellow man. Put all these together, and even if you don't win, how can you lose?* – пер. Наприкінці, саме додаткова зусилля відокремлює переможця від того, хто зайняв друге місце. Але перемога – це набагато більше, ніж просто це. Вона починається з повного володіння основами. Далі потрібні бажання, рішучість, дисципліна і самопожертва. І врешті-решт потрібна велика кількість любові, справедливості та поваги до свого ближнього. З'єднайте все це і навіть якщо ви не виграте, як ви можете програти? [57].

У спортивних текстах журналісти, окрім простих речень, часто використовують розширені прості конструкції. Такі структури дозволяють передати більше інформації без ускладнення синтаксису. Автори ускладнюють

прості речення за допомогою апозитивних, обставинних та означальних зворотів, що дає змогу стисло й динамічно подати новину. У спортивних матеріалах активно застосовуються прийменникові конструкції та стійкі словосполучення, які виконують функцію постпозиційного означення або обставини, уточнюючи зміст повідомлення й надаючи йому структурної завершеності. Приклад: *LeBron James scored a game-high 30 points in the Lakers' win at Memphis on Saturday night, but he did so without attempting a single free throw, a feat that surprised even the most seasoned analysts.* – пер. Леброн Джеймс набрав 30 очок у перемозі «Лейкерс» у Мемфісі в суботу ввечері, але зробив це, не зробивши жодного штрафного кидка, що здивувало навіть найдосвідченіших аналітиків [60]. Наведене речення є типовим прикладом розширеного простого речення в журналістському стилі. Основна частина *LeBron James scored a game-high 30 points* <...> містить головну інформацію про подію. Далі речення розширюється за допомогою обставинних і апозитивних конструкцій: прийменниковий зворот *in the Lakers' win at Memphis on Saturday night* конкретизує обставини дії (місце, час і контекст події), а фраза *without attempting a single free throw* додає уточнення щодо способу, у який було досягнуто результату. Апозитивна конструкція *a feat that surprised even the most seasoned analysts* не лише розширює зміст, а й додає оціночний елемент, характерний для журналістського стилю виражає емоційне ставлення до факту. Завдяки такому поєднанню коротких, але змістових елементів, журналіст створює динамічний і насичений текст, зберігаючи при цьому легкість сприйняття.

Починаючи з 1950-х років, у мові спортивних репортажів спостерігається зростання кількості розмовних елементів і сленгових висловів, що зближує ці тексти з розмовним стилем мовлення, що є також особливістю англійських спортивних текстів. Такий стиль вирізняється стислістю, доступністю для сприйняття, емоційною насиченістю, виразністю та здатністю переконувати. Саме ці риси розкривають потужний риторичний потенціал розмовної мови, яка слугує ефективним інструментом у створенні динамічних, захопливих і

впливових спортивних репортажів. Наприклад: *They assured her that her teammates would be there and that she didn't have to answer any questions she didn't want to, so she trudged to the front. And she was doing fine. Murray sat there blank-faced and mostly silent for 8½ minutes, fidgeting with her ear piercings, and then someone asked her about next year and she could contain herself no more. 'I think we're going to win three national championships the next three years,' she said. Murray's teammate Rebekah Allick, seated two chairs over, loved it. 'F- yeah,' she said on a hot mic.* – пер. Вони запевнили її, що її товариші по команді будуть поруч і що вона не мусить відповідати на питання, на які не хоче, тож вона попленталася до переду. І все було добре. Мюррей сиділа з порожнім поглядом і майже не розмовляла протягом 8½ хвилин, бавлячись зі своїми сережками у вухах, а потім хтось запитав її про наступний рік, і вона не змогла більше стримуватися. «Я думаю, що ми виграємо три національні чемпіонати протягом наступних трьох років», – сказала вона. Колега Мюррей по команді Ребека Алік, яка сиділа за два стільці від неї, була в захваті. «Так, точно», – сказала вона в увімкнений мікрофон [65].

Наведений уривок є типовим зразком сучасного спортивного репортажу, у якому активно використовуються елементи розмовної мови. Уже в перших реченнях (*They assured her <...> so she trudged to the front. And she was doing fine.*) помітна природна, невимущена інтонація, притаманна усному мовленню. Короткі синтаксичні конструкції, сполучники *so* та *and*, а також дієслова з емоційним забарвленням (*trudged*, *fidgeting*) створюють ефект живої розповіді. У мові героїв спостерігається вживання просторічних і сленгових виразів, зокрема, фраза “*F yeah*” передає спонтанну реакцію, характерну для неформального спілкування спортсменів. Такі мовні засоби підсилюють емоційність тексту, роблять його більш автентичним і наближають читача до учасників події. Використання деталей поведінки (*fidgeting with her ear piercings*) і коротких діалогів створює ефект присутності, що є типовим прийомом спортивної журналістики, спрямованої на залучення емоційної уваги читача

Специфічною рисою є застосування активного стану дієслів в англomовних спортивних новинах. Таке застосування сприяє негайному зацікавленню читача та надає тексту динамічності. Особливо це помітно у заголовках, де активна конструкція дозволяє передати відчуття актуальності й дії, що відбувається в реальному часі. Приклад: *Manchester City crush Arsenal 4–1 to close in on Premier League title. Erling Haaland scores twice and assists another as City dominate at the Etihad. The result puts pressure on Arsenal, who now trail by two points with one game more played* – пер. “Манчестер Сіті” розгромлює “Арсенал” з рахунком 4:1 і наближається до титулу Прем’єр-ліги. Ерлінг Голанд забиває двічі та віддає результативну передачу, а “Сіті” домінує на “Етіхаді”. Результат створює тиск на “Арсенал”, який тепер відстає на два очки, маючи на одну гру більше [55]. Наведений уривок чітко демонструє, як активний стан дієслів робить спортивний текст динамічним та емоційно насиченим. Уже в заголовку (*Manchester City crush Arsenal 4–1*) дієслово *crush* в активній формі створює ефект безпосередньої дії та напруженості, роблячи подію більш захопливою для читача. Далі текст продовжує динаміку за рахунок активних дієслів у основних повідомленнях: *Haaland scores twice and assists another* – ці форми передають інтенсивність гри і увагу до ключового гравця, водночас роблячи оповідь ритмічною та «живою». Навіть підсумкове речення (*The result puts pressure on Arsenal*) використовує активне дієслово *puts*, що підтримує відчуття руху та актуальності події. У такий спосіб активні конструкції не лише інформують про результат, а й передають атмосферу гри, акцентуючи увагу на діях спортсменів і створюючи ефект присутності, який робить читання більш захопливим і емоційним.

У той самий час, форми минулого часу використовуються для відображення подій, що вже завершилися, зокрема у прямих репортажах або цитуванні учасників. Приклад: *Canadiens coach Martin St. Louis was at a loss for words after Montreal’s 5–2 loss in Game 4 of its first-round playoff series with the Capitals. One thing was very clear, however: his dissatisfaction with the officiating left the Canadiens in a 3–1 hole*. – пер. Тренер «Канадієнс» Мартін Сент-Луїс

не знав, що сказати після поразки Монреаля з рахунком 5:2 у четвертій грі першого раунду плей-офф проти «Кеніталс». Однак одне було абсолютно ясно: його незадоволення суддівством залишило «Канадієнс» у скрутному становищі з рахунком 3:1 [49]. Наведений приклад ілюструє використання форм минулого часу для передачі подій, що вже завершилися, що є типовою рисою спортивних новин та репортажів. У реченні *Canadiens coach Martin St. Louis was at a loss for words after Montreal's 5–2 loss* дієслово *was* у минулому часі одразу вказує на те, що подія відбулася у минулому і зараз її описують для читача. Подальші конструкції, зокрема *left the Canadiens in a 3–1 hole*, також у минулому часі, підкреслюють наслідки поразки та емоційний стан тренера після завершення гри. Таке використання минулого часу дозволяє автору створити хронологічну послідовність подій, передати реакцію учасників і зберегти об'єктивність викладу. Крім того, у тексті присутнє пряме цитування думки тренера через узагальнення його емоцій, що додає матеріалу достовірності і робить репортаж більш «живим». Водночас, застосування минулого часу дозволяє відокремити завершені події від актуальних, зберігаючи ясність хронології та структуру новини.

Основною метою сучасних спортивних новин є створення сильного емоційного впливу на читача, що зумовлює використання низки характерних мовних засобів. Одним із таких засобів є гіпербола – стилістичний прийом, який активно застосовується для підкреслення напруженості, значущості чи винятковості події. Приклад: *He – the 40-year-old icon who refuses to bow to time – is rewriting every previous definition of basketball longevity, racking up numbers the NBA has never seen before.* – пер. <...> 40-річний ікона, яка відмовляється підкорятися часу, переписує всі попередні визначення довговічності в баскетболі, набираючи цифри, яких НБА ніколи раніше не бачила [61].

Специфічною рисою англomовних спортивних текстів є широке використання аббревіатур, тобто скорочень, утворених із початкових літер слів у певному виразі. Такі скорочення дозволяють економити простір і швидко передавати ключову інформацію, особливо у текстах із великою кількістю

статистики та позицій гравців. Важливо зазначити, що не всі аббревіатури є акронімами, і не всі вони зрозумілі українському читачеві. Наприклад, у репортажі про американський футбол наведено такий уривок: *Jayden Daniels is the 5th-best QB in the NFL right now, earning a QBR of 70.6 overall and a staggering 95.3 on third-and-fourth downs. The Commanders bolstered their offense with WR Deebo Samuel and rookie Jaylin Lane, while the defense got upgrades at CB and DT* – пер. Джейден Деніелс зараз є п'ятим найкращим QB в НФЛ, отримавши загальний QBR 70,6 і вражаючий 95,3 на третьому і четвертому даунах. Команда Commanders посилила свою атаку за допомогою WR Дебо Самуеля і новачка Джейліна Лейна, а захист отримав підкріплення на позиціях CB і DT [56]. У тексті використано такі аббревіатури: QB – *quarterback* (пасуючий тікбек), NFL – National Football League (Національна футбольна ліга США), QBR – *quarterback rating* (рейтинг ефективності QB), WR – *wide receiver* (широкий приймач), CB – *cornerback* (крайній захисник), DT – *defensive tackle* (захисник лінії).

Використання аббревіатур у такому контексті дозволяє журналісту передати велику кількість інформації компактно, підтримуючи швидкий темп тексту. Для читачів, незнайомих із специфікою американського футболу, такі скорочення можуть бути незрозумілими без пояснення. Тому цей прийом одночасно забезпечує стислість і професійність, але потребує пояснення для аудиторії, що не знайома з термінологією.

Більшість читачів спортивних новин прагнуть швидко отримати уявлення про події в країні та за її межами, тому обмежуються переглядом заголовків, це є також своєю особливістю. Найчастіше читачі звертають увагу лише на короткі та яскраві заголовки, які одразу передають суть. Щоб зацікавити читачів, журналісти часто вдаються до скорочень, зберігаючи при цьому головне значення слів. Приклад: *Jude Bellingham rescued England from crashing out of Euro 2024 against Slovakia on Sunday with a stunning 95th-minute equaliser before Harry Kane's early extra-time winner sent the sub-par pre-tournament favourites into the quarterfinals with a 2-1 victory.* – пер. Джуд Беллінгем

врятував Англію від вильоту з Євро-2024 у недільному матчі проти Словаччини, забивши приголомшливий гол у 95-й хвилині, а потім Гаррі Кейн на початку додаткового часу забив переможний гол, який вивів фаворитів турніру, що не виправдали очікувань, до чвертьфіналу з рахунком 2:1 [75]. Тут наведено приклад заголовка, який містить основну інформацію і це може привернути увагу читача. Заголовок і перший рядок тексту містять основну інформацію про матч, включаючи ключових гравців, важливі моменти гри та результат. Використання дієслів у минулому часі (*rescued*, *sent*) створює ефект завершеності події, а слова *stunning* і *sub-par pre-tournament favourites* додають емоційного забарвлення та гіперболізації. Заголовок і стислі повідомлення у тексті дозволяють читачеві миттєво зрозуміти суть матчу і звертають увагу навіть тих, хто не планує читати повний репортаж. Також відзначається активне використання ключових імен і фактів, що робить текст насиченим і легко сприйнятним у швидкому читанні.

Цифри є невід'ємною частиною спортивних подій, адже саме вони відображають результати ігор. У спортивній журналістиці особливо цінуються лаконічність і точність подання числової інформації, зокрема, часу проведення матчу, статистичних показників і підсумкового рахунку. Приклад статті з використанням великої кількості цифр: *Manchester United survive ET thriller to make UEL semis. Man United 5-4 Lyon (after extra time). Possession: 41.3% vs 58.7%. Shots on goal: 8-9. Shot attempts: 21-21. Yellow cards: 3-3. Corner kicks: 7-3. Saves: 5-3.* — пер. Манчестер Юнайтед вижив у напруженому матчі і вийшов до півфіналу Ліги Європи. Манчестер Юнайтед 5-4 Ліон (після додаткового часу). Володіння м'ячем: 41,3% проти 58,7%. Удари по воротах: 8-9. Спроби ударів: 21-21. Жовті картки: 3-3. Кутові удари: 7-3. Сейви: 5-3 [34]. Використання числівників допомагає краще сприймати подану інформацію читачеві та швидко орієнтуватись в тексті.

Сучасні англомовні спортивні тексти вирізняються стислістю, динамічністю та емоційністю. Журналісти активно використовують прості та розширені речення, аббревіатури, активний стан дієслів, гіперболізацію та

яскраві заголовки, щоб швидко привернути увагу читача і передати суть подій. Такі мовні засоби забезпечують ефективне поєднання інформаційності та емоційного впливу, роблячи тексти доступними та захопливими навіть для тих, хто обмежується лише переглядом заголовків.

1.3. Основні труднощі перекладу спортивних текстів

Проблема перекладу спортивних текстів привертає увагу низки дослідників, які вивчають особливості передачі термінології та стилістики спортивного дискурсу. Так, І. Коробова аналізує специфіку перекладу англійських спортивних термінів на українську мову та надає рекомендації щодо збереження точності та адекватності перекладу [25]; Н. Гаврилюк розглядає переклад спортивного дискурсу на прикладі англomовних текстів з бодібілдингу, зосереджуючись на проблемах адаптації термінології та стилістичних особливості [7]. Крім того, дослідження Т. G'aniyeva та О. Turaeva присвячене перекладу текстів про світові види спорту та змагання, що дозволяє виокремити особливості передачі загальної спортивної лексики та назв дисциплін у міжмовному контексті [52]. Усі ці роботи свідчать про важливість комплексного підходу до перекладу спортивних текстів, який враховує термінологічні, стилістичні та комунікативні аспекти.

Отже, розглянемо основні труднощі, які можуть виникнути при перекладі англomовних спортивних текстів.

Серед однієї із проблем Т. Іващенко виділяє важливість уніфікованої та чіткої термінології для фахової мови взагалі та фахової мови спорту зокрема. Ця значна перекладацька проблема спричинена недостатністю галузевих перекладацьких словників. Тісна співпраця з галузевими фахівцями та лексикографічна робота, а також використання перекладачами в процесі перекладів САТ-програм (засобів автоматизації перекладу) зі створенням фонду пам'яті галузевих перекладів з часом, без значних фінансових витрат, на

думку Т. Іващенко, призведе до уніфікації галузевої, зокрема спортивної термінології [12].

У спортивній журналістиці вживаються спеціальні спортивні жаргонізми, що виникають у професійному середовищі гравців, коментаторів і фанатів (*to park the bus* – «грати в надмірно оборонний футбол», *hat-trick* – «три забиті м'ячі одним гравцем у матчі», *underdog* – «команда, від якої не очікують перемоги»). Водночас елементи загального сленгу, властивого молодіжному спілкуванню, теж проникають у спортивний дискурс, особливо в коментарях або інтерв'ю (*on fire* – «у блискучій формі», *crushed it* – «виступив блискуче»).

Такі одиниці створюють ефект живої мови, передають настрій змагання та підсилюють емоційне сприйняття події. Як зазначає R. Boyle [48], спортивні тексти завдяки жаргонізмам формують відчуття причетності між журналістом і читачем, але водночас вимагають культурної та контекстуальної обізнаності від аудиторії.

Проблема перекладу жаргонізмів полягає в тому, що їх значення часто є контекстуальним або культурно зумовленим, тому буквальний переклад не передає стилістичної або емоційної глибини. Наприклад, англійський вираз *to park the bus* не перекладається дослівно як «припаркувати автобус», адже це метафора, що означає «грати виключно в захисті». Тому коректнішим перекладом буде адаптований варіант «відійти всією командою в оборону» або «грати в ультраоборонний футбол». Подібно й вислів *on fire* доцільно перекладати не буквально («у вогні»), а як «у чудовій формі» чи «на піку гри».

Ще однією важливою проблемою перекладу англійських спортивних текстів є передача культурно специфічних елементів, які мають сильну асоціативну цінність у межах певного регіону. У спортивній журналістиці такі елементи часто виражаються через згадки про відомі команди, легендарних гравців, історичні матчі чи національні традиції гри. Для місцевої аудиторії вони є частиною колективної спортивної пам'яті, проте для іноземного читача залишаються неочевидними.

Наприклад, вислів *The Miracle of Istanbul* використовується англомовними авторами для позначення легендарного фіналу Ліги чемпіонів 2005 року між командами «Ліверпуль» і «Мілан», коли англійський клуб здійснив неймовірне камбек-повернення після рахунку 0:3. У контексті британських спортивних медіа це словосполучення має символічне значення, що викликає у читачів емоції гордості й ностальгії, але для української аудиторії без додаткових пояснень воно буде незрозумілим. Тому під час перекладу доцільно вживати адаптовану форму на кшталт: «знамените «Диво в Стамбулі» – фінал Ліги чемпіонів 2005 року».

Аналогічні труднощі виникають при згадуванні культових спортсменів, імена яких мають символічне навантаження у своїй культурі. Так, фрази на кшталт *He's the Joe Montana of college football* або *a Don Bradman-like performance* передбачають знайомство з конкретними спортивними контекстами – американським футболем і крикетом відповідно. Українському читачеві такі порівняння можуть бути незрозумілими, тому перекладач має адаптувати їх, наприклад: «грав, як легендарний Джо Монтана (зірка американського футболу)» або «показав результат, подібний до досягнень Дона Бредмана, легенди австралійського крикету».

Таким чином, перекладачеві важливо не лише передавати фактичну інформацію, а й зберігати культурну релевантність та емоційне навантаження тексту, застосовуючи різні стратегії адаптації, від пояснювальних вставок і зносок до локалізації. Як зазначає S. Bassnett [47], успішний переклад спортивного тексту полягає не у буквальності, а в передачі «інтерпретативної енергії оригіналу» того, що викликає у читача емоцію співпереживання.

При перекладі спортивних текстів, особливо інтерв'ю (усних чи письмових) важливо передати емоції, які виражає автор тексту. Це дозволяє передати настрій, точку зору автора. Якщо спортсмен говорить емоційно, з ентузіазмом або розчаруванням, перекладач має використати відповідну лексику та інтонаційні засоби в письмовому перекладі. Також важливо звернути увагу на міжкультурні відмінності у вираженні емоцій а саме те, що в

одній культурі виглядає як стриманість, в іншій може сприйматись як байдужість. Розглянемо приклад: *You get to No. 1 in the world and they're like, 'What's the point?' <...> Why do I want to win this tournament so badly? <...> It only lasts a few minutes, that kind of euphoric feeling* [73]. – пер. *Стаси першим номером у світі – і замислюєшся: «А для чого все це?» Чому я так прагну виграти цей турнір? Ця ейфорія триває лише кілька хвилин.* Із цього тексту видно, що спортсмен ставить під сумнів сам сенс свого успіху, не просто говорить про результат. Переклад у повній мірі відкриває внутрішні сумніви та життєві пріоритети. Тому при перекладі подібних уривків перекладачі звертають увагу на відтінок голосу (усне інтерв'ю), метафори, питання та особисті моменти, які можуть передати настрій, переживання та підсилити сприйняття.

Одним із ключових труднощів в перекладі англомовних текстів, а саме новинних текстів і репортажів є збереження динамічності та стислості викладу в мовленні. Репортажі, які публікуються в реальному часі, зазвичай є стислими, тому там подається інформація дуже стисло та інформативно. Будь-яке ускладнення формулювань, що вимагає багато часу, у перекладі може призвести до втрати темпу, зниження емоційного впливу на читача та на основне – до запізненого реагування на подію. Приклад: *England strike first as Kane heads home from a corner in the 12th minute.* – пер. *Англія відкрила рахунок: Кейн забиває головою після подачі з кутового на 12-й хвилині.*

Як зазначає дослідник спортивного дискурсу R. Andrews [45], перекладач спортивних текстів має орієнтуватися не лише на лексичну точність, а й на «ритмічний еквівалент» оригіналу, тобто темп і динаміку, що формують відчуття присутності у грі

Існує ще одна проблема – використання англомовних словосполучень, які в українській мові є значно довшими за обсягом, тож перекладачі змушені шукати шляхи для подачі точного та лаконічного тексту. Найчастіше перекладачі уникають дослівного перекладу та водночас надмірного скорочення, адже це може вплинути на сприйняття тексту та передачу сенсу та

інтонації. Наведемо приклади сполучень, сполучення на англійській мові: *Offside!*, має відповідник в українській мові *Положення поза грою!*, або словосполучення *Man down!* має наступний відповідник в українській мові: *Гравець лежить на полі! / Один із гравців отримав пошкодження!*

Однією з найбільш складних проблем у перекладі репортажів і новинних текстів є саме гра слів і метафоричні вислови. Вони широко використовуються в англомовній журналістиці, особливо спортивній, через те, що ці елементи додають мові емоційності, оригінальності та ритму, однак часто є неперекладними буквально. Вони є неперекладними через те, що базуються на культурних, мовних або контекстуальних особливостях.

Яскравим прикладом може слугувати футбольний фразеологізм *to park the bus* (досл. «припаркувати автобус»), який означає використання команди тактики надмірно оборонної гри – коли більшість гравців залишається на своїй половині поля, зосереджуючись на захисті воріт. Як зазначають М. Wyatt та G. Hadikin, «*the expression 'to park the bus' has become emblematic of ultra-defensive tactics in modern football discourse, encapsulating both strategy and criticism in one vivid metaphor*» [77].

У перекладі цей вислів не можна передати дослівно, адже фраза «припаркувати автобус» не має аналогічного значення в українській мові. Оптимальним варіантом адаптованого перекладу може бути: «*зіграли в глуху оборону*» або «*повністю закрилися біля своїх воріт*». Такий підхід дозволяє зберегти емоційне забарвлення та динамічний стиль спортивного тексту, що відповідає принципу комунікативної адекватності.

Свідоме використання двозначностей, омонімії або фонетичних збігів, які викликають жарт, натяк або подвійне трактування – це все називаємо грою слів. Якщо перекладач намагається використати дослівний переклад, то гра слів втрачається або стає незрозумілою для цільового читача. Наприклад, заголовок статті британського видання *BBC Sport* після перемоги збірної Англії на Євро мав назву: *England in Kane and able mood after victory over Germany*, – пер. *Англія в настрої Кейна й сили після перемоги над Німеччиною*. Цей заголовок

містить гру слів, побудовану на співзвучності з виразом «*in a keen and able mood*» («у рішучому й спроможному настрої») та прізвиськом англійського нападника Harry Kane.

Аналогічно існує проблема і в роботі з метафорами, адже вони можуть бути абсолютно неочевидними або навіть абсурдними для нашої мови. Так, якщо дослівно перекладемо наступне речення: *The striker was on fire tonight*, то отримаємо *Нападак був у вогні сьогодні ввечері*, правильним є переклад: *Нападак сьогодні грав блискуче*. У цьому прикладі використана метафора, яку слід адаптувати до тексту.

Сьогодні важко уявити наш інформаційний простір без використання картинок, постерів тощо. Для перекладачів наявність фото, відео, інфографіки, коментарів або інших інтерактивних елементів, окрім позитивних моментів (допомога в розумінні сенсу тексту) також викликає також певні труднощі. Розглянемо основні, серед них:

- текст тісно пов'язаний із зображенням або відео. В такому випадку текст має повністю узгоджуватись із фото або відео, але саме через візуалізацію текст необхідно перекладати буквально. Це той випадок, коли надмірне пояснення буде зайвим, а використання скорочень є недоречним. Приклад: під фото гравця з піднятим кубком написано «*Champion!*» – пер. «*Чемпіон!*», а не «*Він став чемпіоном*» (щоб не порушувати лаконічність і синхронність);

- часто приходится переклад розміщувати на місці англомовних слів. Основна трудність – обмеженість символів та максимальна інформативність. Приклад: *Match postponed due to rain* – пер. *Матч перенесено через дощ* (а не Матч було перенесено у зв'язку з дощем);

- розміщення тексту на зображення. Таке розміщення може потребувати локалізації, а не просто перекладу. Іноді не можна змінити довжину фрази (наприклад, в субтитрах або підписах), тому перекладач змушений оптимізувати структуру речення без втрати змісту, що викликає труднощі. Приклад: *Keep the faith* (гасло фанатів на банері) – пер. *Віримо!* або *Не здавайся!* – коротко, емоційно, з урахуванням культурного контексту.

– у мультимедійних новинах події змінюються щохвилини, через це перекладач має встигати адаптувати текст у реальному часі, тому часто перекладачі працюють в умовах браку контексту. Приклад: під час прямої трансляції коментатор говорить *He's done it again!* – пер. перекладач оперативно передає «Він знову це зробив!» або «Ще один гол!» залежно від ситуації на полі.

Утруднює переклад брак часу. Дуже часто перекладачеві необхідно швидко перекладати тексти, наприклад, під час матчів. Тому перекладачеві необхідно дуже добре володіти спортивною термінологією того чи іншого виду спорту.

Переклад англомовних спортивних текстів є складним і багатовимірним процесом, що вимагає не лише досконалого володіння мовами, а й глибокого розуміння спортивного дискурсу, культурного контексту та жанрових особливостей. Основні труднощі зумовлені специфікою спортивної термінології, уживанням жаргонізмів і метафор, грою слів, а також потребою передавати емоційність, динаміку та ритм оригіналу.

Висновки до першого розділу

У результаті проведеного аналізу було встановлено, що тексти спортивної тематики становлять особливий тип медійного дискурсу, який поєднує елементи інформаційного, публіцистичного та розмовного стилів. Вони характеризуються чіткою жанровою структурою (новини, репортажі, інтерв'ю, коментарі, аналітичні огляди) та спрямованістю на емоційний вплив і залучення читача.

Дослідження лінгвістичних особливостей англомовних спортивних текстів показало, що їм притаманні динамічність, експресивність, використання метафор, порівнянь, сленгізмів, кліше та термінологічних одиниць, що формують характерну комунікативну тональність спортивного дискурсу.

Було визначено основні труднощі перекладу таких текстів: передача специфічної термінології, жаргонізмів, гри слів, культурно маркованих реалій і стилістичних засобів, а також робота з мультимедійними матеріалами, які потребують адаптивного та креативного підходу. Перекладач спортивних текстів має не лише забезпечити точність і зрозумілість перекладу, але й зберегти емоційність, темп і ритм оригіналу.

Таким чином, аналіз особливостей жанрової, лінгвістичної та перекладацької специфіки спортивних текстів дав змогу визначити ключові принципи їх адекватного перекладу – баланс між змістовою точністю, стилістичною виразністю та культурною відповідністю.

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СПОРТИВНИХ ТЕКСТІВ

2.1. Особливості відтворення англійської спортивної термінології, кліше та сталих виразів українською мовою

У сучасному світі спорт є не лише важливою соціокультурною сферою, а й потужним джерелом лінгвістичних інновацій. Англійська мова, яка домінує у світовому спортивному дискурсі, активно впливає на формування термінології, кліше та сталих виразів у багатьох мовах, зокрема й українській. Переклад спортивних одиниць є складним процесом, що вимагає врахування семантичних, культурних та контекстуальних особливостей.

Сучасний етап розвитку спорту характеризується активною інтернаціоналізацією спортивної діяльності, що зумовлює необхідність якісного перекладу спеціальної термінології. Як зазначає І. Коробова, розвиток професійного спорту, поява нових видів змагань і розширення міжнародних комунікацій вимагають удосконалення мовного забезпечення спортивної сфери, зокрема перекладу спортивних термінів з англійської на українську [25]. Саме тому питання відтворення англійської спортивної термінології українською мовою є надзвичайно актуальним.

Термін у лінгвістиці трактується як спеціальне слово або словосполучення, що позначає певне поняття конкретної галузі знань. У спорті терміни виконують важливу функцію – вони забезпечують точність комунікації між фахівцями, спортсменами, тренерами та журналістами. За спостереженням І. Коробової, спортивна термінологія перебуває на межі між спеціалізованою науковою мовою і загальноновживаною лексикою [25]. Це пояснюється тим, що спортивні терміни широко використовуються в медіа, у масовій культурі й у побуті, а тому можуть змінювати своє стилістичне навантаження залежно від контексту.

Українська спортивна терміносистема активно формувалася після здобуття незалежності України. Значний внесок у її становлення зробили такі науковці, як В. Осінчук, І. Попеску, які укладали галузеві словники, спрямовані на унормування лексики фізичної культури та спорту [36]. Завдяки їхній діяльності було започатковано процес витіснення непотрібних запозичень і створення українських відповідників до англійських назв.

Науковці виділяють кілька основних способів перекладу англійської спортивної термінології українською мовою. Посилаючись на І. Коробову, можемо виокремити [25]:

1. Тлумачення (інтерпретацію) – пояснення змісту терміна, коли в українській мові відсутній прямий відповідник. Наприклад, *steeplechase* перекладається як «біг із перешкодами на 3000 м», що передає зміст і специфіку виду спорту.

2. Транслітерацію – передачу звучання англійського слова українськими літерами: *football* – футбол, *golf* – гольф, *tennis* – теніс.

3. Еквівалентний переклад – використання усталених українських відповідників: *goalkeeper* – воротар, *offside* – поза грою.

4. Калькування – буквальный переклад частин терміна: *open tournament* – відкритий турнір, *short-water race* – заплив на короткій воді.

5. Описовий переклад – застосовується для безеквівалентних лексем, наприклад, *derby match* – «матч між командами одного міста або регіону».

6. Змішаний переклад – поєднання кількох способів, коли потрібен баланс між точністю та природністю звучання українського тексту [25].

Важливу роль відіграє й контекст, у якому вживається термін. Як зазначає Т. Іщенко, у спортивних текстах перекладач має враховувати функціонально-стильові особливості, адже спортивна журналістика часто використовує метафоричні вирази, гру слів і специфічні фразеологізми, що не мають прямих відповідників в українській мові [13].

Значна частина англійських спортивних термінів належить до інтернаціональної лексики, що спрощує процес перекладу. Водночас існує

велика кількість багатозначних або безеквівалентних термінів, для яких потрібен контекстуальний підхід. Наприклад, слово *score* може означати «рахунок», «оцінку» або «суму балів» залежно від виду спорту; *draw* – «жеребкування», «нічия», а в інших контекстах – «малювати». Подібні лексеми потребують гнучкого перекладацького рішення з урахуванням стилістики тексту.

Окрему складність становлять лексеми, що набувають термінологічного значення лише в контексті. Наприклад, *runway* – «злітна смуга» в авіації, але у спорті – «зона розбігу»; *postman* – «листоноша», але в баскетболі – «центровий»; *travelling* – «подорож», однак у грі означає «порушення правил пересування з м'ячем».

Як зазначає Л. Симоненко, надмірне запозичення чужомовних термінів може ускладнювати сприйняття тексту українським читачем, тому важливо зберігати баланс між міжнародною зрозумілістю і національною автентичністю спортивної лексики [41].

У сучасній українській мові спостерігається тенденція до заміни англіцизмів українськими відповідниками, особливо у засобах масової інформації. Наприклад, *goalkeeper* – *воротар*, *offside* – *поза грою*, *match* – *гра* або *поєдинок*. Водночас нові поняття, що ще не мають усталених аналогів, переважно передаються шляхом запозичення або комбінованого перекладу: *single* – *сингл*, *double* – *дабл*, *rolling* – *ролінг*, *drop* – *дроп*.

Важливим аспектом є збереження еквівалентності перекладу, тобто рівності змістової, стилістичної та комунікативної інформації між оригіналом і перекладом. Це означає, що перекладач повинен не лише правильно передати значення, а й врахувати емоційно-стилістичний ефект, ритм і динаміку спортивного тексту.

Отже, переклад англійських спортивних термінів українською мовою – це складний лінгвістичний процес, що вимагає врахування функціонально-стильових особливостей тексту, контексту та культурних особливостей адресата. Основними способами перекладу є тлумачення, транслітерація,

калькування, еквівалентний, описовий і змішаний переклад. Українська спортивна термінологія поступово розвивається, зберігаючи баланс між міжнародною зрозумілістю та національною мовною ідентичністю. Ефективне відтворення англійських спортивних термінів сприяє не лише унормуванню лексики, а й формуванню професійної спортивної комунікації в українському мовному просторі.

Мовні кліше – сталі мовні конструкції, що мають емоційно-оцінне навантаження і забезпечують комунікативну динаміку спортивного мовлення.

Спортивні кліше – це сталі вирази, що повторюються у спортивному дискурсі та позначають типові ситуації змагань, перемог, поразок чи оцінки гри. На думку Н. Кондратенко, спортивні кліше є засобом реалізації агонального параметра мовлення, тобто відображають дух змагання, боротьби та суперництва, властивий спортивній культурі [23]. Такі вислови, як *to be on top form, to make a comeback, to seal the victory, to go into extra time*, стали невід’ємними елементами англійського спортивного дискурсу, а їх відтворення українською потребує не лише лексичної, а й стилістичної адекватності.

Т. Іщенко підкреслює, що кліше у спортивних текстах мають високий рівень стандартизації, проте водночас виконують експресивну функцію, створюючи динаміку та емоційність репортажів [14]. У зв’язку з цим переклад спортивних кліше з англійської на українську не зводиться до буквального відтворення – необхідно враховувати культурно-прагматичні відмінності, а також очікування цільової аудиторії.

Дослідники О. Огороднікова і Т. Палей, виділяють кілька основних стратегій перекладу кліше англійського спортивного дискурсу українською мовою [34]:

1. Еквівалентний переклад – застосовується, коли українська мова має готовий відповідник, який збігається за змістом і стилістикою:

- *to score a goal* – забити гол;
- *to win the title* – здобути титул;

- *to break the record* – встановити рекорд.

2. Функціонально-динамічний переклад – використовується, коли прямий переклад втрачає емоційність. Наприклад, *to make a comeback* передається як повернутися у гру або взяти реванш, що краще відповідає українській стилістиці.

3. Метафоричне переосмислення – вживання українських образних виразів, що зберігають емоційний потенціал англійського оригіналу. Так, *to crush the opponent* можна перекласти як розгромити суперника, а *to hold the line* – втримати оборону.

4. Описовий переклад – використовується тоді, коли англомовне кліше не має безпосереднього відповідника. Наприклад, *to go into extra time* може бути передано як матч перейшов у додатковий час гри.

5. Калькування – застосовується обмежено, переважно для коротких, сталих висловів типу *fair play* – чесна гра, *golden goal* – «золотий» гол [35].

Як зазначає Л. Іващенко, головне завдання перекладача полягає не лише в буквальному перенесенні кліше, а у збереженні функціонально-комунікативної рівноваги, тобто досягненні такого ефекту на читача, який відповідає емоційному тону оригіналу [12].

Проблема відтворення спортивних кліше ускладнюється культурними розбіжностями між англомовним і українським середовищами. За спостереженнями Ю. Струганець, англійські спортивні тексти мають тенденцію до використання метафор, що походять із військової або бізнес-лексики (*to attack, to strike back, to invest in a player*), тоді як українська спортивна мова тяжіє до нейтральних або емоційно забарвлених образів (контратакувати, відігратися, зробити ставку на гравця) [42]. Таким чином, переклад вимагає прагматичної адаптації, тобто добору засобів, що викликають подібну асоціативну реакцію у реципієнта.

Дослідження М. Паночко свідчить, що у спортивних текстах метафора та кліше виконують не лише експресивну, а й структуротворчу функцію, організовуючи сюжет спортивного повідомлення [37]. Тому відтворення таких

засобів українською має спиратися на відповідні національні мовні традиції – лаконічність, образність, природність звучання.

Нижче в табл. 2.1 зображено приклади перекладацьких рішень з англійськими кліше за типами перекладу.

Таблиця 2.1.

Приклади перекладацьких рішень

Англійське кліше	Варіанти українського перекладу	Тип перекладу
<i>to be in top form</i>	бути у чудовій формі	еквівалентний
<i>to go into extra time</i>	перейти у додатковий час	описовий
<i>to hold the line</i>	втримати оборону	метафоричний
<i>to make history</i>	увійти в історію	функціонально-динамічний
<i>to seal the victory</i>	закріпити перемогу або ж поставити крапку	образний
<i>to lose momentum</i>	втратити темп або ж збавити оберти	експресивний
<i>a game of two halves</i>	гра з двома різними сценаріями	інтерпретаційний

Такі приклади демонструють, що переклад спортивних кліше часто вимагає вільного підходу, де головну роль відіграє не буквальна точність, а стилістична адекватність та природність вислову.

Отже, особливості відтворення англійських спортивних кліше українською мовою полягають у необхідності поєднання лексичної точності та прагматичної адаптації. Перекладач має враховувати контекст, жанрову належність тексту, тип аудиторії та національні мовні норми. Найефективнішими стратегіями виявляються еквівалентний, функціонально-динамічний, описовий та метафоричний переклад, що забезпечують природність і виразність українського спортивного мовлення. Збалансоване використання кліше сприяє формуванню єдиної комунікативної системи спортивного дискурсу, в якій українська мова зберігає власну стилістичну самобутність і водночас відповідає міжнародним стандартам інформаційного висвітлення спорту.

У процесі перекладу спортивних текстів особливу увагу слід приділяти сталим виразам (ідіомам, фразеологізмам, прислівним конструкціям), що формують експресивний шар англomовного спортивного дискурсу. На думку І. Коробової, саме сталі вирази забезпечують колорит і впізнаваність спортивного мовлення, створюючи специфічну атмосферу змагання, суперництва та емоційного піднесення [25].

Спортивні сталі вирази – це фразеологічні одиниці, що виникли в межах спортивної комунікації, але з часом вийшли за її межі, увійшовши до загальноживаної мови. Як зазначає Н. Кондратенко, спортивні фразеологізми нерідко стають засобом вираження не лише результатів чи подій гри, а й оцінки життєвих ситуацій, виконуючи функцію метафоризації соціального досвіду через спорт [23]. Наприклад, англійські вирази *to be offside*, *to keep one's eye on the ball*, *to play fair*, *to move the goalposts* активно використовуються і в політичному, і в медійному дискурсах, що засвідчує їх універсальність.

Л. Іващенко наголошує, що спортивні фразеологізми у засобах масової інформації є показником розвитку мовної культури суспільства: вони виконують не лише комунікативну, а й емоційно-естетичну функцію, підсилюючи вплив на аудиторію [12].

Переклад англійських спортивних сталих виразів українською мовою ускладнюється їх метафоричним характером та національно-культурною забарвленістю. Т. Іщенко підкреслює: буквальний переклад часто призводить до втрати прагматичного ефекту, тому перекладач має орієнтуватися на змістовно-комунікативний еквівалент, що зберігає загальну ідею та емоційний заряд оригіналу [13].

Залежно від ступеня семантичної прозорості та культурної маркованості фразеологізму, застосовуються такі способи перекладу:

1. Фразеологічний еквівалент – переклад за допомогою сталого українського виразу, який збігається за змістом і стилістикою:

- *to hit below the belt* – бити нижче пояса;
- *to keep the ball rolling* – не втрачати темпу або ж тримати темп гри;

- *to take the lead* – вийти вперед або ж очолити змагання.

2. Фразеологічний аналог – заміна англійського виразу українським сталим з подібним значенням, але іншою образністю:

- *to throw in the towel* (бокс) – здатися або ж опустити руки;

- *to be on the ropes* – бути на межі поразки або ж ледве триматися.

3. Описовий переклад – використовується для безеквівалентних ідіом, коли дослівне відтворення не несе сенсу для українського читача:

- *to move the goalposts* – змінити правила гри під час процесу або ж діяти нечесно;

- *to step up to the plate* – взяти на себе відповідальність [35].

Калькування – застосовується лише тоді, коли образ зрозумілий для українського мовного середовища і не порушує природності мовлення: *fair play* – чесна гра, *home advantage* – перевага домашнього поля.

Як зауважує М. Паночко, багато спортивних сталих виразів утворено на основі метафоричних моделей, що відображають фізичну дію або просторовий рух (біг, боротьба, удар, опір). Ці образи універсальні, тому в українській мові можливе створення адекватних перекладацьких аналогів без втрати змісту [37].

Ю. Струганець підкреслює, що при перекладі сталих виразів важливо враховувати культурно-прагматичну адаптацію, адже англійська спортивна фразеологія має свої культурні корені – традиції командних видів спорту (передусім футболу, бейсболу, боксу), тоді як українська мовна традиція формувалася під впливом іншого соціокультурного контексту [42]. Наприклад, вираз *to be a team player* – пер. *вміти працювати в команді* зберігає загальний зміст, але втрачає спортивну метафорику, що часто компенсується контекстом або стилістичними засобами.

Також важливо враховувати, що в англійській мові сталі вирази спортивного походження часто набувають ідіоматичного значення поза спортивним контекстом (*to kick off a project* – розпочати проєкт, *to be out of one's league* – не досягати до рівня когось). Українська мова зазвичай

вимагає семантичного переосмислення для збереження змісту – розпочати, бути не на своєму рівні.

У табл. 2.2. наведено приклади відтворення англійських сталих виразів українською мовою за типом перекладу.

Таблиця 2.2

Приклади відтворення англійських сталих виразів українською мовою

Англійський вираз	Варіанти українського перекладу	Тип перекладу
<i>to hit below the belt</i>	бити нижче пояса	фразеологічний еквівалент
<i>to throw in the towel</i>	здатися або ж опустити руки	фразеологічний аналог
<i>to move the goalposts</i>	змінити правила гри або ж діяти нечесно	описовий переклад
<i>to be in the same boat</i>	бути в однаковому становищі	фразеологічний аналог
<i>to keep one's eye on the ball</i>	уважно стежити за ситуацією	описовий переклад
<i>to step up to the plate</i>	взяти на себе відповідальність	функціонально-динамічний
<i>to be out of one's league</i>	бути не на своєму рівні	фразеологічний аналог

Такі приклади демонструють, що переклад спортивних сталих виразів передбачає поєднання фразеологічної точності й прагматичної природності, що забезпечує адекватне сприйняття тексту читачем.

Отже, відтворення англійських спортивних сталих виразів українською мовою вимагає комплексного підходу, який враховує семантичну, стилістичну й культурну специфіку. Найефективнішими є методи фразеологічного еквіваленту, аналога, описового перекладу та часткового калькування, що дозволяють передати як зміст, так і експресивність вислову. Сталі вирази спортивного походження активно входять до українського публіцистичного та розмовного мовлення, що свідчить про розширення меж спортивного дискурсу і підвищення його впливу на загальну мовну культуру.

Переклад англійської спортивної лексики українською мовою є одним із найскладніших аспектів сучасного перекладознавства, адже поєднує термінологічну точність, стилістичну динамічність і культурну специфіку.

Спортивна мова розвивається швидко, а нові лексеми, кліше та сталі вирази часто з'являються раніше, ніж укладаються відповідні словники, що створює додаткові труднощі для перекладачів.

Частина англійських спортивних термінів не має точних українських відповідників, оскільки позначає реалії або поняття, що не мають аналогів у національній спортивній практиці. Як підкреслює І. Коробова, такі одиниці, як *steeplechase*, *draft*, *pitcher* чи *fairway*, вимагають описового або комбінованого перекладу, аби передати зміст і уникнути спотворення поняття [25].

Отже, англійська спортивна лексика, зокрема терміни, кліше та сталі вирази, становить багаторівневу перекладацьку проблему, що потребує поєднання лінгвістичної точності, культурної адаптації й творчого підходу.

Спортивна термінологія характеризується інтернаціональністю та полісемічністю, що потребує ретельного контекстуального аналізу. Спортивні кліше мають високий рівень експресивності, тому під час перекладу важливо зберегти не лише зміст, а й емоційно-прагматичний ефект. Сталі вирази англійського походження часто потребують фразеологічних аналогів або описових перекладів, які природно звучать українською мовою.

Головним завданням перекладача є досягнення функціонально-комунікативної еквівалентності, тобто передача того самого впливу на реципієнта, який має текст оригіналу.

Збалансоване використання транслітерації, калькування, описового перекладу та адаптованих фразеологізмів сприяє збагаченню української спортивної мови, її наближенню до міжнародних стандартів і водночас збереженню національної своєрідності.

Таким чином, переклад спортивної лексики – це не лише технічна, а й творча діяльність, що потребує від перекладача глибокого розуміння спортивної культури, мовних норм і психології аудиторії. Вдале відтворення англійських термінів, кліше й сталих виразів українською мовою є запорукою розвитку сучасного українського спортивного дискурсу та його інтеграції у світовий інформаційний простір.

2.2. Переклад спортивних неологізмів і жаргонізмів як лінгвістична проблема

У сучасному спортивному дискурсі дедалі ширше вживаються неологізми та жаргонізми, що виникають як результат динамічного розвитку спорту, медіа-коментарів, фанатської культури, інтернаціоналізації спортивних термінів. Ці мовні одиниці становлять окрему проблему для перекладача – адже потрібно не лише передати зміст, але й зберегти стилістичну, прагматичну та культурну специфіку, яке вони несуть.

У сучасному спортивному дискурсі зростає кількість неологізмів – нових лексичних одиниць, утворених для позначення нових явищ, понять або з використанням метафор, запозичень, сленгу. У контексті перекладу спортивних текстів ми маємо справу не лише з термінологією, але й зі словотвором, стилістичною й когнітивною специфікою [20]. Таким чином, переклад спортивних неологізмів стає важливою лінгвістичною проблемою, що включає такі аспекти: відсутність еквівалентів, метафоричність, культуральна закоріненість, динамічність мови дискурсу.

Неологізми, як правило, з'являються для виконання певних комунікативних або функціональних завдань у мові. Основна складність під час їх перекладу полягає у правильному відтворенні значення нової лексичної одиниці, адже перекладач не завжди може одразу зрозуміти, яке саме поняття стоїть за новотвором. У таких випадках контекст виступає головним джерелом для визначення смислу слова. Як зазначає А. Погоріла, саме контекст у письмовому перекладі часто надає достатньо інформації для тлумачення неологізму [38].

Водночас переклад нових слів іншою мовою супроводжується додатковими труднощами, адже словники, навіть найновіші, не встигають фіксувати всі новотвори, що виникають унаслідок стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. У таких випадках перекладачеві допомагає розуміння контексту та знання словотвірних моделей сучасної

англійської мови. Проте цього буває недостатньо: відсутність екстралінгвістичних знань (тобто відомостей про соціальні, культурні чи професійні реалії) може призвести до неадекватного перекладу.

Дослідники виокремлюють два основні етапи перекладу англійських неологізмів українською мовою [11]:

1. Визначення значення нового слова – через звернення до найновіших англійських тлумачних або енциклопедичних джерел, а також шляхом аналізу контексту й структури лексеми.

2. Безпосереднє відтворення неологізму українськими мовними засобами – за допомогою транскрипції, транслітерації, калькування, описового перекладу чи прямого запозичення.

Дослідниця Т. Данкевич наголошує на значенні прагматичного аспекту у процесі перекладу неологізмів, підкреслюючи необхідність урахування соціокультурних, національних та навіть екологічних особливостей їх уживання. На її думку, надмірне застосування перекладацьких трансформацій може призвести до спотворення початкового змісту, адже будь-яка зміна структури неологізму часто впливає на передачу його значення у мові перекладу [10]. Важливу роль у цьому процесі відіграє особистість перекладача – його професійний досвід, рівень мовної компетентності, вік і культурна обізнаність. Учена зазначає, що передача прагматичного значення неологізмів передбачає «взаємодію трьох компонентів – адресанта, адресата та перекладача», кожен із яких впливає на кінцеве розуміння слова [11].

І. Козаченко вважає, що одним із найефективніших способів перекладу неологізмів є описовий або пояснювальний переклад, який дозволяє точно передати значення нових лексичних одиниць, навіть якщо в мові перекладу відсутній їхній прямий відповідник [21]. Дослідниця зазначає, що у випадках, коли неологізм належить до безеквівалентної лексики, перекладач має орієнтуватися на контекст – як вузький (мікро), що охоплює безпосереднє словесне оточення, так і широкий (макро), який відображає ситуацію в цілому.

Як підкреслює А. Погоріла, саме лексичний контекст найчастіше допомагає визначити значення нового слова, тоді як синтаксичний контекст слугує орієнтиром для встановлення його граматичної ролі. У більшості випадків неологізми формуються на основі вже існуючих слів і морфем, тому знання словотвірних процесів англійської мови – таких як афіксація, конверсія, основоскладення чи скорочення – є необхідним для адекватного перекладу [38].

Не всі суспільства розвиваються рівномірно, тому лексична система певної мови може не містити еквівалентів до нових слів, що з'являються в іншій культурі. Це особливо помітно у сфері спорту, де неологізми виникають швидко, відображаючи нові види діяльності, технології або тренди, тоді як мова перекладу може не мати готових відповідників. Унаслідок цього перекладачеві доводиться обирати найдоцільніший спосіб передачі таких лексичних одиниць, спираючись на контекст, цільову аудиторію та лінгвістичні ресурси мови перекладу.

Одним із найпоширеніших способів відтворення англійських неологізмів українською є транслітерація та транскрибування, що передбачають передачу форми слова за допомогою графічних або звукових засобів української мови. Такий тип перекладу розглядають як фактичне запозичення, оскільки він зберігає не лише форму, а й значення іншомовного слова (наприклад, *Aiden Ball* – айден бол). Як зазначає Е. Куш, цей метод є одним із найдавніших і залишається поширеним у сучасній практиці перекладу [30]. Різниця між транскрипцією і транслітерацією полягає в тому, що перша передає звучання слова, тоді як друга – його графічну форму. За спостереженням О. Костенко, транскрибування сьогодні використовується частіше, оскільки воно допомагає точніше відтворити фонетичну форму іншомовного неологізму [27].

Іншим ефективним способом є калькування, яке полягає у буквальному перекладі складових елементів слова з мови оригіналу (наприклад, *Dance Fitness* – танцювальний фітнес). І. Гонта зазначає, що цей метод базується на

наявності міжмовних відповідників і забезпечує короткий, чіткий та зрозумілий еквівалент, який легко сприймається носіями мови перекладу [9].

Ще одним способом є описовий переклад, який використовується тоді, коли неологізм не має точного відповідника. У такому випадку перекладач подає роз'яснювальний опис значення слова у вигляді словосполучення або дефініції (наприклад, *Balmain* – «спортивний тренд «Балмейн»») [9].

Пряме включення – це метод, коли англійський неологізм подається без змін у тексті перекладу (наприклад, *4-Squares*). Як зазначає І. Андрусак, цей спосіб часто використовується для відтворення складених неологізмів, де частина виразу залишена мовою оригіналу для збереження стилістичної або культурної автентичності [1].

Нарешті, приблизний переклад застосовується у випадках, коли в українській мові відсутній повний еквівалент. Тоді перекладач добирає слово або вираз, який частково передає зміст оригінального неологізму, зберігаючи загальне значення, але змінюючи стилістичне забарвлення (наприклад, *Big Screen Cycle* – цикл нового екрана) [1].

На думку Я. Низенко та Н. Григоренко, ефективність перекладу неологізмів залежить від уміння перекладача знайти найбільш природний спосіб передати їх зміст і експресивність засобами мови перекладу. Дослідники вважають, що у роботі з новими лексичними одиницями доцільно використовувати два основні методи:

- добір нестандартних українських відповідників, які передають аналогічний рівень експресивності, наприклад, *Hybrid gym memberships* – гібридний абонемент у спортзал;

- описовий переклад або тлумачення значення, коли потрібно пояснити суть нового терміна, як у випадку з *LIT workout* – вид тренувань, спрямований на покращення фізичної форми без надмірних навантажень на суглоби та м'язи [33].

Науковці наголошують, що ключову роль у перекладі неологізмів відіграє контекст, адже саме він допомагає точно визначити смислове навантаження слова в оригіналі та адекватно передати його у перекладі.

Водночас у нашому дослідженні використано класифікацію способів перекладу, запропоновану професором В. Карабаном, який виокремлює кілька основних методів перекладу нових лексичних одиниць:

1. Словникові відповідники – переклад за допомогою уже зафіксованих еквівалентів у словниках.
2. Вибір варіантного відповідника – добір слова чи виразу, близького за змістом, але більш природного для контексту мови перекладу.
3. Транскодування (транскрипція, транслітерація) – передача іншомовних елементів через фонетичне або графічне відтворення.
4. Калькування – переклад шляхом буквального відтворення компонентів іншомовного слова або словосполучення.
5. Контекстуальна заміна – добір аналогічних елементів відповідно до контексту.
6. Смисловий розвиток – передача змісту за допомогою переформулювання, коли прямого еквівалента не існує.
7. Описовий переклад – пояснення значення через тлумачення чи розгорнутий опис [16].

Як зазначають дослідники, більшість перекладачів у роботі з неологізмами комбінують різні стратегії – транслітерацію, транскрипцію, калькування, описовий переклад, пряме включення або приблизний переклад – залежно від контексту та функцій тексту. Через постійний розвиток мови спорту і відсутність універсальних словників сучасних англомовних неологізмів, проблема їх перекладу залишається однією з найактуальніших у сучасній лінгвістиці [27].

У межах даного дослідження акцент зроблено на особливостях перекладу неологізмів, що належать до спортивної термінології. Однією з ключових вимог під час їх перекладу є максимальна точність, адже будь-яке відхилення

може призвести до викривлення змісту чи втрати термінологічної однозначності. Тому перекладач має використовувати найвідповідніші еквіваленти у мові перекладу, дотримуючись при цьому контексту, в якому вжито певний неологізм.

Під час перекладу спортивних термінів з англійської мови необхідно враховувати мовні особливості цільової мови, а також культурно-спортивну специфіку країни, для якої здійснюється переклад. Це пояснюється тим, що спортивна лексика відображає не лише загальні поняття, а й національні особливості спортивних традицій, дисциплін і підходів до тренувального процесу.

Оскільки неологізми проникають практично в усі сфери життя, а англійська мова є одним із головних джерел нових лексичних одиниць, особливо у сфері спорту, постає необхідність визначення найбільш ефективних способів їх відтворення українською мовою [27].

Жаргон можна визначити як підсистему мови, що складається з експресивних, неформальних, але водночас інформативних лексичних одиниць та фраз [10]. Такі мовні елементи зазвичай функціонують у межах певного соціального чи професійного середовища, де вони виконують роль засобу ідентифікації групи. Оскільки спортивна діяльність об'єднує спільноти професіоналів, коментаторів і вболівальників, природно, що у спорті сформувався власний жаргон.

Проблема перекладу англійського спортивного жаргону є надзвичайно актуальною, адже англійська мова має домінуючий вплив у глобальному спортивному просторі. Її лексика активно поширюється через медіа, соціальні мережі, міжнародні трансляції та фанатську культуру. Це призводить до інтенсивного збагачення українського спортивного дискурсу новими жаргонізмами, що часто потребують адекватного лінгвістичного відтворення.

Жаргонізми спортивного дискурсу вирізняються високою динамічністю, образністю, лаконізмом і часто метафоричним змістом. Переклад таких одиниць є складним завданням, оскільки вимагає не лише мовної

компетентності, а й глибоких знань у сфері конкретного виду спорту. Перекладачеві необхідно орієнтуватися у спортивних подіях, володіти термінологією та розуміти контекст вживання неформальних висловів [10].

Під спортивним жаргоном розуміємо лексичні одиниці та фразеологізми, що використовуються спортсменами, журналістами чи коментаторами замість загальноприйнятих термінів для надання мовленню емоційності або динамізму [10].

Англійський спортивний жаргон активно застосовується у пресі, телевізійних коментарях, блогах та аналітичних матеріалах, що створює потребу у пошуку точних і стилістично відповідних перекладацьких рішень.

Через популярність спорту жаргонізми виходять за межі професійного середовища, переходять у побутову лексику та навіть у політичний або економічний дискурс.

Англійський спортивний медіадискурс активно продукує okazіonalnі neologizmi, utvoreni shlyakhom metaforizatsії, skorochennia чи konversії. Takі slova vazhko pereklastи bez urakhuvannia їh vnutrishnьої форми та культурних асоціацій [10].

Оскільки англійська мова є основною у спортивних трансляціях, рекламі та кіно, перекладачі часто мають справу з жаргонізмами, які не мають усталених еквівалентів в українській мові.

У перекладознавчій перспективі важливо враховувати дві ключові характеристики спортивного жаргону:

1. Соціальна обмеженість і функціональна відкритість. Хоча спортивний жаргон належить до професійного мовлення, його вплив у англomовному медіапросторі робить межі використання фактично безмежними.

2. Детермінологізація. Лексеми, що в спортивному контексті мають статус термінів (наприклад, *knockout*, *pitch*, *offside*), у побутовому вжитку набувають розмовного чи метафоричного значення, перетворюючись на жаргонізми [10].

У теорії та практиці перекладу існують різні підходи до передачі жаргонної лексики. Враховуючи основні риси та особливості англійського спортивного жаргону, можна виокремити такі основні способи його перекладу:

- переклад за допомогою еквіваленту – найбільш адекватний метод, хоча не завжди можливо підібрати жаргонний відповідник у мові перекладу;
- описовий переклад – дозволяє зберегти зміст, але часто порушує структуру тексту або робить висловлювання занадто довгим;
- вилучення жаргонізму – призводить до втрати експресивності тексту;
- транскрибування або транслітерація – підходить лише тоді, коли текст призначений для вузького кола фахівців певного виду спорту;
- калькування – використовується тоді, коли можливо передати образ або зміст жаргонізму засобами української мови;
- наближений переклад – адаптація до українського культурного й спортивного контексту, добір аналогів із більш знайомих видів спорту [74].

Під час перекладу таких одиниць необхідно враховувати їх прагматичний потенціал, культурну специфіку та контекст уживання. Перекладач має визначити, чи зберегти жаргонний колорит шляхом транскодування або калькування, чи передати значення описовим способом для досягнення адекватності сприйняття.

Англійський спортивний жаргон завжди семантично мотивований. За лексичною формою його можна поділити на такі типи, як одна лексема, складні слова та вирази [10].

Одна лексема – тут, жаргонізм представлений одним словом, яке передає розгорнуте поняття у стислій формі та використовується для простоти викладення матеріалу або швидкого мовлення спортивного коментатора. Наприклад: *chirp – to trash talk the opposing team*. Буквально – «цвірінькати, щебетати». В українській мові цьому дієслову відповідає вираз – словесна перепалка. Інший приклад: *sieve – a goaltender who allows a lot of goals, literally* «решето» українською [10].

Сюди також відносяться жаргонізми, які зміщують образ звичних понять на спортивні предмети та явища. Наприклад: *to park the bus* – «поставати або припаркувати автобус» (футбольний жаргон, позначає гру в «глухий» обороні, наче перед суперником поставили автобус); *butterfly* – «метелик» (стиль гри голкіпера в хокеї – рухи руками нагадують рух крил метелика) [10].

Складні слова та словосполучення, часто із використанням власних назв (імен спортсменів). Такі жаргонізми пов'язані із образом людини, ім'я якої використано, історичними подіями чи культурою нації [10].

Наприклад: *Uncle Charlie – curveball pitch* (буквально «кручена подача», бейсбол). Часто цей вираз вживають для позначення дій, що ставлять іншого в незручне становище. В українській мові – поставити підніжку [10].

Ще один приклад: *LeBronning* – симулювання. Походить від імені відомого баскетболіста Леброна Джеймса (LeBron James) за його показові симуляції під час ігор.

До виразів належать складні вислови або речення, що передають емоційну забарвленість [10].

Наприклад: *no soup for you* – «а тобі зась» або «каші не дамо» (популярний вираз англійського спортивного коментатора, який використовується при заблокованому кидку в баскетболі). Інший приклад: *It's a game of inches* – «боротьба за кожен сантиметр поля» або «викладатися на повну» [10].

Варто зазначити, що незалежно від лексичної форми, англійський спортивний жаргон завжди реалізує прагматичний ефект, як у спортивній сфері, так і за її межами. Прагматичний ефект досягається підбором відповідного образу, який асоціюється спортсменами із звичними поняттями у спорті, та його семантичним перенесенням [10].

Наприклад: *pillows* – «щитки воротаря» (хокей). Тут реалізовується образ великого предмета, на якому можна спати, часто з комічним ефектом.

Існують англійські спортивні жаргонізми, які вживаються у різних видах спорту й відповідно позначають різні поняття. Наприклад, слово *wood* у

спортивному жаргоні може означати як ключку (хокей), так і битку (бейсбол). Попри різні значення, семантична мотивація залишається подібною: обидва спортивні знаряддя виготовлені з дерева. Аналогічна і прагматика: використовуючи жаргонізм *wood* замість звичних *stick* або *bat*, автор висловлювання демонструє дещо зухвалий тон, самовпевненість і відходить від формального стилю комунікації [10].

Багато англійських спортивних жаргонних висловів утворені за допомогою метафор і функціонують як ідіоми. Прагматичний ефект таких виразів спрямований на створення у реципієнта більш яскравого або перебільшеного образу описуваного явища, підкреслення його ознак та значущості.

Наприклад, вираз *drop a dime* (дослівно – «кинути дайм, тобто монету в 10 центів») означає витончену та результативну передачу в баскетболі [44]. Походження цього виразу пов'язане з часами, коли таксофони були єдиним способом швидко зв'язатися з іншою людиною, якщо вдома чи в офісі не було телефону. Кинувши монету в таксофон, людина налагоджувала контакт, передавала важливу інформацію або допомогу [10].

У баскетбольному контексті жаргонізм *drop a dime* почали використовувати для позначення точних, ефективних, часто складних передач. На відміну від стандартних термінів *to make a pass* або *assist*, використання жаргонного виразу передає додатково образ блискавичної, граційної чи майстерної передачі, надаючи вислову більш емоційного і виразного забарвлення [10].

У ході дослідження перекладу спортивних жаргонізмів можна зробити кілька важливих висновків. По-перше, спортивний жаргон є багатоплановим лексичним явищем, що характеризується семантичною мотивованістю, метафоричністю та прагматичною функцією. Його використання у спортивному дискурсі забезпечує експресивність, стилістичну забарвленість і створює образність висловлювання, що ускладнює його адекватну передачу іншою мовою.

По-друге, переклад спортивних жаргонізмів є складною лінгвістичною проблемою, оскільки більшість жаргонних одиниць не має прямих еквівалентів у мові перекладу. У таких випадках перекладач змушений застосовувати описовий переклад, калькування, транскрипцію, транслітерацію або наближені адаптації, при цьому враховуючи контекст, вид спорту та цільову аудиторію.

По-третє, ефективність перекладу залежить від рівня знань перекладача у конкретному виді спорту, його обізнаності у специфіці спортивного дискурсу та здатності передавати прагматичний ефект жаргонізмів. Контекстуальний аналіз і знання словотвірних моделей мови оригіналу є ключовими для точного відтворення значення та стилістики вислову.

Отже, переклад спортивних жаргонізмів поєднує лінгвістичні, культурні та прагматичні аспекти. Він потребує від перекладача не лише мовної компетентності, а й глибокого розуміння спортивної специфіки та комунікативних функцій жаргону, що робить цю проблему актуальною та складною у сучасній перекладацькій практиці.

Узагальнюючи, можемо зазначити, що переклад спортивних неологізмів і жаргонізмів є складною лінгвістичною проблемою, яка поєднує мовні, культурні та прагматичні аспекти. Англійський спортивний жаргон відзначається високою динамічністю, метафоричністю, експресивністю та специфічною функціональністю, що забезпечує емоційне та образне забарвлення висловлювань у спортивному дискурсі.

Переклад таких одиниць ускладнюється відсутністю прямих еквівалентів у мові перекладу, потребою врахування контексту, виду спорту, цільової аудиторії та культурних особливостей. Ефективне відтворення жаргонізмів передбачає використання різних перекладацьких стратегій: описового перекладу, калькування, транскрипції, транслітерації, прямого включення або наближеного перекладу.

Важливим чинником успішного перекладу є знання перекладачем специфіки спортивного дискурсу, словотвірних моделей англійської мови та прагматичного потенціалу жаргонізмів. Крім того, значну роль відіграє його

обізнаність у культурних та соціальних реаліях, що покладено в основу виникнення нових термінів.

Висновки до другого розділу

Установлено, що англійська спортивна лексика, включно з термінами, кліше, сталими виразами, неологізмами та жаргонізмами, є потужним джерелом лінгвістичних запозичень у сучасному українському спортивному дискурсі. Вона формує професійне мовлення спортсменів, тренерів, журналістів і медіа, водночас впливаючи на загальну мовну культуру.

Переклад англійських спортивних термінів українською мовою є складним процесом, що вимагає врахування семантичної точності, культурної специфіки, контексту та функціонально-стильових особливостей тексту. Найефективнішими способами перекладу є транслітерація, калькування, еквівалентний, описовий і змішаний переклад, які забезпечують баланс між зрозумілістю та національною автентичністю.

Спортивні кліше та сталі вирази потребують особливої уваги, оскільки вони мають високу стандартизацію, експресивну функцію та метафоричний характер. При перекладі їх доцільно використовувати еквівалентний, функціонально-динамічний, метафоричний та описовий підходи для збереження емоційного тону оригіналу та природності української мови.

Спортивні неологізми й жаргонізми становлять окрему лінгвістичну проблему, оскільки вони швидко з'являються в медіа, фанатській культурі та інформаційних трансляціях, часто не маючи усталених відповідників. Для їх перекладу застосовують описовий переклад, транслітерацію, калькування, пряме включення або створення адаптованих відповідників, що передають зміст і експресивність.

Важливим аспектом ефективного перекладу є контекстуальний підхід, який дозволяє правильно визначити смислове навантаження терміна або виразу, враховуючи жанр, цільову аудиторію та культурні особливості.

Баланс між міжнародною зрозумілістю та національною мовною самобутністю є ключовим завданням перекладача. Успішне відтворення англійських спортивних термінів, кліше, сталих виразів, неологізмів і жаргонізмів сприяє розвитку українського спортивного дискурсу, його інтеграції у світовий інформаційний простір та формуванню єдиної комунікативної системи спортивної мови.

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДІВ АНГЛОМОВНИХ СПОРТИВНИХ ТЕКСТІВ

3.1. Особливості перекладу спортивних новин, коментарів, аналітичних оглядів

У сучасному суспільстві спортивна публіцистика займає вагоме місце в засобах масової інформації. Спорт сьогодні – не лише вид фізичної активності, але й важлива соціально-культурна сфера, що має значний вплив на формування масової культури. Через телебачення, радіо, друковану пресу та інтернет-видання новинами зі світу спорту слідкують практично в усіх країнах.

Оскільки англійська мова виступає офіційною (або домінуючою) мовою багатьох міжнародних спортивних змагань, вона має найважливіше значення у спортивному дискурсі. Саме англійською мовою створюється велика частина термінології для різних видів спорту, дисциплін, правил і прийомів. Це породжує специфічні труднощі для перекладачів, оскільки спортивна термінологія швидко оновлюється, з'являються нові запозичення та професіоналізми, які потребують адекватної адаптації в українському мовному середовищі. Наприклад, як зазначено, переклад спортивних текстів вимагає високої компетентності не лише в мові, а й у сфері спорту [73].

Особливості перекладу спортивних матеріалів залежать від жанру. Переклад спортивних новин зазвичай потребує стислості, точності й оперативності у передачі фактів. Перекладач має забезпечити коректну передачу імен, назв команд, результатів, турнірів і, водночас, зберегти характерний для новин телеграфний стиль. Дослідження підтверджують, що спортивні новини мають виражену оперативність, вузьку спеціалізовану термінологію і високий рівень динаміки [78].

У перекладі коментарів спортивних трансляцій важливу роль відіграють емоційність і динамічність мови. Коментатори часто вдаються до метафор, ідіом, жартів та образів, щоб створити атмосферу змагання. Завдання

перекладача – відтворити експресію, темп мовлення, знайти звичні для цільової аудиторії кліше (наприклад: *збив хет-трик, оформив дубль*), а не намагатися передати все буквально. Крім того, як зазначено у джерелах, спортивний переклад потребує креативного підходу – перекладач мусить враховувати не лише лексичні, а й культурно-ментальні особливості аудиторії [78].

Аналітичні огляди мають інший стиль – вони характеризуються глибиною, логічною структурованістю, використанням статистичних даних, порівнянь і причинно-наслідкових аргументів. Перекладачеві потрібно не лише знати спортивну термінологію, але й суміжні дисципліни (статистика, теорія спорту, медіааналіз). Важливо зберегти точність спеціалізованої лексики, логіку викладу і водночас здійснити міжкультурну адаптацію, оскільки спортивні реалії в різних країнах можуть суттєво відрізнятися. Дослідники наголошують, що переклад спортивних термінів на основі теорії функціональної еквівалентності [64] допомагає будувати «мости розуміння» між читачами оригіналу й перекладу

Спортивні тексти належать до категорії спеціалізованих, оскільки зосереджені на послідовному викладі подій, результатів і досягнень. Основною їх функцією є інформування, тобто передача реальних фактів і подій. У цьому контексті емоційний чи естетичний вплив на читача не виступає визначальною метою, хоча може доповнювати зміст.

Водночас спортивні матеріали не завжди виключно об'єктивні чи нейтральні: у новинах та коментарях часто простежується емоційне забарвлення, суб'єктивні оцінки та використання мовних образів, що впливає на їхню логіку і стиль. Тому для адекватного розуміння таких текстів необхідна певна «тематична компетентність» аудиторії, тобто знання спортивної термінології, правил і специфіки конкретного виду спорту. Це ж саме знання є критично важливим і для перекладача, оскільки без нього неможливо забезпечити точність та зрозумілість перекладу. Наприклад, спеціалізовані дослідження вказують на труднощі із точним відтворенням професійних термінів і сленгу [71].

Перекладач спортивних текстів повинен добре орієнтуватися у специфіці спортивного дискурсу як англійською, так і українською мовами. Зміст такого дискурсу визначається сукупністю чинників, що існують у свідомості автора та адресата повідомлення – вони впливають на формування і сприйняття висловлення. До таких чинників належать фонові знання, професійна обізнаність комунікантів, а також культурно-етичні умови [58].

У процесі двомовної комунікації через переклад до цих чинників додаються ще об'єктивні – мовно-культурні бар'єри, а також суб'єктивні – пов'язані з особистісними рисами перекладача. Таким чином, у перекладацькому процесі з'являється додатковий учасник – перекладач, який одночасно є і відправником, і отримувачем інформації, що ускладнює структуру комунікації та збільшує кількість факторів впливу на мовлення.

Останнім часом спорт відіграє все більш серйозну роль у житті людей. Щодня створюється величезна кількість спортивно-публіцистичних текстів, і мільйони людей обговорюють останні новини. Так формується спортивний дискурс, який постійно змінюється через активний розвиток спорту і технологій мас-медіа. Дослідники зауважують, що на перекладацький процес впливають такі чинники, як глобалізація спорту, миттєвий доступ до інформації через інтернет, зростання вимог до швидкості перекладу та застосування інструментів автоматизації [72].

Для успішного поширення інформації необхідно знати про ці зміни та особливості передачі спортивних текстів з англійської на українську мову. Проаналізувавши англійськомовні публіцистичні тексти спортивного дискурсу та їх переклади, ми з'ясували, що:

1. Незалежно від виду спорту, статтям властиве широке використання спеціалізованих термінів та стійких виразів.

2. Часто використовуються прийоми транскрипції і транслітерації, дозволяючи запозичувати іномовні слова, для яких немає еквівалентів у мові перекладу.

Наприклад: *Time-out* – «тайм-аут», *Break point* – брейк-поінт, *Drop shot* – дроп-шот, *Bagel* – бейгл, *Tie-break* – тай-брейк.

3. Щодо скорочень і аббревіатур – переважно застосовується калькування:

- *IOC* (International Olympic Committee) – *МОК* (Міжнародний Олімпійський Комітет);

- *WTA* (Women's Tennis Association) – Жіноча тенісна асоціація.

4. Серед граматичних трансформацій у перекладі помітніше використовуються граматичні заміни, наприклад: *field of play* – ігрове поле, *Olympic champion swimmer* – Олімпійська чемпіонка з плавання.

5. Лексико-граматичні трансформації, зокрема компенсація, описовий переклад і цілісне перетворення, є значно частішими. Наприклад: *They are fighters united in many ways, but operating in a modern sport that is inventing the rules as it goes along* – перек. Це бійці, об'єднані в багатьох аспектах, але діють у сучасному спорті, який винаходить правила в міру свого розвитку.

Водночас у перекладах деяких матеріалів спостерігається опущення частин речень, що може бути пов'язано із журналістським стилем адаптації (скорочення, стислий виклад) або фільтрацією перекладачами-журналістами.

6. Трансформації транскрипції поряд з калькуванням і транслітерацією є ефективними способами не лише перекладу спортивних текстів, але й поповнення української спортивної термінології. У багатьох випадках ці запозичення мають буквальний характер, тому транскрипція використовувалась частіше за інші методи.

Деякі трансформації (модуляція, компенсація) застосовуються, коли в мові перекладу немає прямих еквівалентів або коли потрібно передати метафори, інноваційні вирази чи сленг.

Оскільки переклад спортивних статей часто здійснюється перекладачами, які також працюють журналістами, можуть вноситись зміни в текст: граматичні заміни, синтаксичні перетворення і навіть опущення елементів з метою досягнення більшої експресивності та впливу на читача.

7. Серед комунікативно-прагматичних особливостей спортивного дискурсу можна виділити як універсальні характеристики (притаманні будь-якому жанру спортивної комунікації), так і специфічні ознаки, властиві окремим жанрам чи видам спорту. Кожна з цих ознак зумовлює мовні особливості й стиль тексту. Аналіз комунікативно-прагматичних аспектів дозволяє пояснити характерні риси спортивних текстів певного типу [78].

Л. Головата [8] визначає спортивний термін як лексичну одиницю чи словосполучення, що використовується для точної номінації предметів, явищ, вправ або рухів у фізичному вихованні та спорті, підкреслюючи цілісність і однозначність значення терміна. На думку Л. Бардіної та В. Шепелюк [4], спортивна термінологія являє собою сукупність спеціалізованих слів і стійких словосполучень, що відображають поняття в галузі фізичної культури та спорту.

На розвиток сучасної спортивної термінології впливають численні чинники. Найвагоміший – інтернаціональний характер спорту: значна частина термінів потрапила в українську мову через запозичення з іноземних мов. Як правило, термінологія надходить із тієї мови, де зародився конкретний вид спорту. Запозичення обумовлені як внутрішньомовними факторами (відсутність відповідників для нових понять, потреба уникнення багатозначності чи омонімії, необхідність семантичної диференціації, словотвірна гнучкість), так і позамовними (суспільно-політичні й культурно-економічні зв'язки, популяризація спорту в Європі й світі).

Структурно-морфологічна організація спортивної термінології різноманітна: найбільшу групу становлять іменники (*біг, біатлон, боротьба*), далі – прикметники (*ковзанярський, велосипедний*), дієслова (*пасувати, атакувати, змагатися*) та прислівники (*бігом, риссю*). За будовою можна виокремити однослівні терміни (*удар, атака*) та словосполучення (*стрибок у довжину, довга дистанція*).

Як підкреслює А. Коваленко, при перекладі спортивних термінів треба мати глибокі знання у відповідній галузі, бо точність відтворення терміна безпосередньо залежить від розуміння контексту.

Отже, переклад спортивних новин, коментарів та аналітичних матеріалів потребує не лише високої мовної компетентності, але й знання спортивної термінології, розуміння жанрових особливостей текстів та вміння адаптувати матеріал до культурних очікувань цільової аудиторії. Адекватний переклад спортивної лексики потребує застосування різних трансформацій для досягнення точності. Основним способом залишається використання лексичних еквівалентів, оскільки саме вони забезпечують правильне розуміння тексту. Спортивна термінологія відзначається неоднорідністю: поряд зі спеціально створеними термінами вона включає одиниці, утворені на основі загальновживаних слів. Це зумовлює необхідність високої професійної компетентності перекладача. Перспективою подальших досліджень є аналіз особливостей перекладу нової спортивної лексики та класифікація способів її відтворення.

3.2. Порівняльний аналіз перекладів текстів спортивної тематики

У спортивній журналістиці тексти вирізняються своєю динамічністю, насиченістю термінологією, емоційним забарвленням та інтенсивними зворотами мови. При перекладі спортивних матеріалів перекладач повинен зберегти інформаційну точність, передати авторський стиль, підтримати ритм і напругу, а також адаптувати текст під мовні звичаї цільової аудиторії. Недооцінка цих аспектів може призвести до неправильного тлумачення подій.

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи ми поставили за мету продемонструвати, як один англomовний уривок про футбольний матч можна перекласти трьома способами, і як ці способи відрізняються на рівнях лексики, граматики й стилістики. Пріоритетними нами було визначено такі завдання:

1. Вибрати два репортажні уривки з англomовних спортивних видань.

2. Перекласти кожен уривок трьома способами: машинно, у стилі публікаційного перекладу, а також авторський адаптований.

3. Провести порівняльний аналіз кожного варіанту на рівнях лексики, граматики та стилістики.

Для даного аналізу ми використали джерело BBC Sport (спортивні репортажі), яке слугує надійним джерелом англомовних текстів.

Аналіз першого уривку з матеріалу BBC Sport: *Manchester United ended their six-match winless run with a 2-1 home victory over Aston Villa, thanks to a last-gasp winner from Bruno Fernandes. The Portuguese midfielder scored with a 90+2 minute free-kick to snatch all three points for United. United had been without a victory since their 3–0 win over Everton in early April, and this result halts a slide that had seen them drop crucial points* [63].

Варіант А: машинний переклад (без подальшого редагування): «Манчестер Юнайтед» завершив свою серію з шести матчів без перемог домашньою перемогою 2:1 над «Астон Віллою» завдяки пізньому голу Бруну Фернандеша. Португальський півзахисник забив зі штрафного на 90+2 хвилині, щоб здобути всі три очки для «Юнайтед». Команда не перемогала з часу їхньої перемоги 3:0 над «Евертоном» на початку квітня, і цей результат зупинив серію втрат важливих очок.

Варіант Б: публіцистичний переклад (для спортивного медіа) у стилі спортивної новини: «Манчестер Юнайтед» нарешті перервав шестиматчеву безвиграшну серію, здобувши вольову перемогу 2:1 над «Астон Віллою» на «Олд Траффорд». Герой зустрічі – Бруну Фернандеш, який на 92-й хвилині чудовим ударом зі штрафного приніс команді такі потрібні три очки. Для «червоних дияволів» це перший успіх після перемоги 3:0 над «Евертоном» на початку квітня, тож сьогоднішній матч став ковтоком свіжого повітря після серії невдач.

Варіант В: авторський адаптований переклад (літературно-художній, з образністю): Після шести виснажливих матчів без перемог «Манчестер Юнайтед» знову відчув смак успіху – 2:1 над «Астон Віллою» на рідному «Олд

Траффорд». Коли здавалося, що гра завершиться внічию, Бруну Фернандеш узяв слово: на другій доданій хвилині він майстерно виконав штрафний, подарувавши своїй команді довгоочікувані три очки. Восстаннє «Юнайтед» тріумфував ще на початку квітня, коли розгромив «Евертон» 3:0, тож ця перемога стала справжнім порятунком від падіння.

Усі три подані переклади відображають різні підходи до відтворення спортивного тексту – машинний, публіцистичний та авторський (літературно-художній). Вони демонструють, як змінюється структура, лексика, експресивність і функціональна спрямованість повідомлення залежно від перекладацької стратегії та мети.

Перший варіант відзначається буквальною та формальною точністю, але втрачає стилістичну гнучкість і природність. Машинний переклад (*«Манчестер Юнайтед» завершив свою серію з шести матчів без перемог домашньою перемогою 2:1 <...>*) точно передає фактичний зміст, однак не враховує комунікативну функцію спортивної новини – створити емоційний вплив, динаміку та інтригу.

Як зазначає Е. Найда, буквальний переклад часто ігнорує «прагматичну еквівалентність», тобто відповідність комунікативній ситуації. Такий тип перекладу зберігає денотативний зміст, але не передає експресії оригіналу [67]. Подібну думку висловлює А. Міщенко [32], підкреслюючи, що машинні алгоритми не здатні адекватно відтворювати культурно забарвлену лексику спортивних текстів, де часто використовуються метафори, кліше та ідіоми.

У цьому варіанті помітна синтаксична громіздкість (*<...> завдяки пізньому голу Бруну Фернандеша <...>*), а також відсутність емоційної виразності. Таким чином, машинний переклад виконує інформативну функцію, але не комунікативно-прагматичну, що є суттєвим недоліком у сфері спортивної журналістики.

Другий варіант демонструє адаптацію під стиль спортивної новини. Використання фраз (*нарешті перервав шестиматчеву безвиграшну серію, вольову перемогу, герой зустрічі*) підкреслює динамічність і драматизм події.

Цей переклад не лише інформує, а й емоційно залучає читача, що відповідає жанровим вимогам спортивної публіцистики.

На думку В. Карабана [16], при перекладі публіцистичних текстів пріоритет слід надавати функціонально-стилістичній еквівалентності, тобто відтворенню тональності, інтонації та ритму оригіналу. Ця стратегія передбачає відхід від дослівності на користь комунікативної адекватності.

Так, перекладач уживає розмовно-журналістські конструкції – «ковток свіжого повітря після серії невдач» – що створює ефект живого мовлення. За класифікацією С. Nord [69], цей варіант є прикладом прагматично орієнтованого перекладу, де домінує функція впливу на аудиторію.

Отже, публіцистичний переклад відзначається комунікативною природністю, адекватною стилістикою та відповідністю очікуванням цільової аудиторії – читачів спортивних новин.

Третій переклад вирізняється образністю, емоційною насиченістю та авторською інтерпретацією. Вислови: *знову відчув смак успіху, узяв слово, подарував своїй команді довгоочікувані три очки* – перетворюють звичайну спортивну подію на мініатюру з елементами художнього стилю.

Як зазначає Е. А. Nida [68], у таких випадках перекладач застосовує принцип динамічної еквівалентності, прагнучи відтворити не форму, а ефект, який текст справляє на читача. Авторський переклад не лише передає подію, а й інтерпретує її, додаючи оцінність (*справжній порятунок від падіння*).

На думку Л. Коломієць [22], подібна трансформація свідчить про «творчий рівень перекладацької діяльності», де перекладач стає співтворцем тексту. Тут спостерігається перехід від інформаційного повідомлення до емоційно-естетичного переживання, що наближає спортивну новину до художнього наративу.

Порівняльний аналіз показав, що ефективність перекладу спортивного тексту залежить від цілей комунікації. Машинний переклад зберігає фактичну точність, але втрачає емоційність і природність. Публіцистичний переклад найкраще відповідає вимогам жанру, поєднуючи інформативність із

експресивністю. Авторський переклад має високу художню цінність, проте відходить від формату новинного повідомлення.

Як підкреслює М. Кочерган, «адекватність перекладу полягає не лише у точності передання змісту, а й у функціональній доцільності мовних засобів» [28]. Отже, найоптимальнішим для спортивної публіцистики є публіцистичний переклад, який забезпечує баланс між достовірністю інформації та емоційним впливом на читача.

Другий уривок з додаткового контексту теж із BBC Sport: *Before the final whistle, Villa pressed hard for an equaliser, creating several dangerous openings. But United's defence held firm, denying any shot from wide or inside the box. The keeper made one key save in injury time to preserve the win* [63].

Для цього уривку також зробимо три варіанти перекладу.

Варіант А, машинний переклад без подальшого редагування: *Перед фінальним свистком, «Вілла» сильно тиснула, домагаючись голу зрівняння, створивши кілька небезпечних проривів. Але захист «Юнайтед» витримав, не дозволяючи жодного удару з флангу чи штрафної площі. Голкіпер здійснив один ключовий сейв у компенсований час, щоб зберегти перемогу.*

Варіант Б, публіцистичний переклад у стилі спортивної новини: *Перед фінальним свистком «Вілла» активно наступала, намагалася вирвати нічию, створивши кілька гострих моментів. Але оборона «Юнайтед» витримала – не дозволила пробити ні з флангу, ні з меж штрафного майданчика. У доданий час воротар зробив важливу нагоду, щоб зберегти перемогу.*

Варіант В, авторський адаптований переклад (літературно-художній, з образністю): *У передсвисткові хвилини «Вілла» нависала над воротами суперника, несучи справжнє напруження – моменти з'являлися один за одним. Але захист «Юнайтед» вистояв, неймовірно працюючи на кожному клаптику поля, не дозволяючи ударів ні з флангу, ні з-під носа. А в компенсований час воротар видав сейв героїчного рівня, який і забезпечив команді тріумф.*

Машинний переклад демонструє типові особливості буквальної передачі без урахування комунікативної ситуації. Тут помітна калька з англійської,

зокрема вживання конструкцій: *домагаючись голу зрівняння, з флангу чи штрафної площі*, що є невластивими українській спортивній термінології. Доцільніше було б: *прагнула зрівняти рахунок, з флангу чи з меж штрафного майданчика*.

Як підкреслює Е. А. Nida, буквальний переклад орієнтується на структурну еквівалентність, але часто порушує «прагматичну рівновагу» між текстом і ситуацією спілкування [68]. Цю позицію підтримує А. Міщенко, зазначаючи, що машинні алгоритми «нездатні відтворити контекстні елементи спортивного дискурсу, зокрема емоційну напругу та темп» [33].

У цьому варіанті переважає інформативна функція – факти передано коректно, однак текст сприймається механічно й позбавлений виразності. Через синтаксичну громіздкість і калькування з оригіналу переклад не відповідає вимогам публіцистичного жанру.

Публіцистичний варіант перекладу адаптовано під ритм спортивної новини. Лексичні засоби – *активно наступала, вирвати нічию, гострі моменти* – передають напруження та енергію кінцівки матчу. Проте у фразі *воротар зробив важливу нагоду* допущено семантичну помилку – лексема «нагода» не може позначати дію воротаря, оскільки українською усталено вживають вирази *зробив важливий сейв* або *врятував команду у вирішальний момент*.

Загалом переклад відповідає вимогам прагматичної еквівалентності, адже зберігає ефект дії та напругу моменту. Як зазначає В. Карабан, у публіцистичних текстах головним є не буквальна точність, а «функціонально-стилістична відповідність, що забезпечує живість мовлення» [17]. Крім того, за класифікацією С. Nord [69], цей переклад можна віднести до функціонально орієнтованого, оскільки він відтворює комунікативну мету оригіналу – передати напружений фінал гри.

Отже, за невеликих правок, цей варіант можна вважати найбільш природним для спортивної журналістики: він поєднує точність подання фактів із емоційною виразністю.

Авторський переклад вирізняється високим ступенем авторської інтерпретації та образністю. Уживання метафор (*нависала над воротами, кожен клатик поля, сейв героїчного рівня*) створює ефект живої присутності та драматизує подію.

Такий підхід відповідає концепції динамічної еквівалентності Е. А. Ніда [68], яка передбачає передачу емоційного впливу оригіналу замість буквальної форми. Згідно з позицією Л. Коломієць, «перекладач-художник виступає співтворцем тексту, відтворюючи не лише зміст, а й атмосферу події» [22].

У цьому варіанті значно посилено експресію й образність, однак спостерігається певне відхилення від лаконічності журналістського жанру. Переклад радше наближається до художнього репортажу або спортивного есе, що не зменшує його художньої цінності, але змінює функціональне призначення.

Отже, порівняльний аналіз двох уривків спортивного тексту та їх трьох перекладацьких варіантів (машинного, публіцистичного та авторського) показав суттєві відмінності у рівні адекватності, стилістичної виразності та комунікативної спрямованості перекладів.

Машинні переклади у обох випадках характеризуються формальною точністю, але браком природності та емоційної залученості. Вони демонструють типові проблеми автоматизованих систем – калькування синтаксису, невдалий вибір лексем (*домагаючись голу зрівняння, прориви*), що знижує читабельність. Як зазначає D. Crystal, машинний переклад «передає зміст, але не дискурс» [50], адже ігнорує контекстуальні та прагматичні чинники. Це підтверджує і дослідження українських науковців С. Баранової та В. Суворова [3], в якому наголошено, що без урахування комунікативної мети тексту спортивна публіцистика втрачає динамічність і національно-культурний колорит.

Публіцистичні переклади у обох уривках виявилися найбільш збалансованими: вони зберігають фактичну точність і передають характер спортивної новини – енергійний, емоційно насичений, але без надмірної

художності. Використання виразів на *кишталт ковток свіжого повітря, герой зустрічі, гострі моменти* відповідає жанровим стандартам спортивного репортажу, де домінують динамізм, експресія та наближеність до розмовного стилю [18]. Такий тип перекладу забезпечує прагматичну еквівалентність – досягає того ж емоційного ефекту, що й оригінал.

Авторські переклади у двох частинах демонструють найвищий рівень інтерпретаційності. Перекладач виступає співтворцем, додаючи образність і художні метафори (*знову відчув смак успіху, нависає над воротами, сейв рівня героїчний*), що робить текст естетично виразним. Такий підхід відповідає концепції «творчої еквівалентності» [68] та принципу функціональної адекватності, коли важливіше передати емоційно-смісловий ефект, ніж буквальний зміст. Водночас авторський стиль виходить за межі класичної публіцистики, що робить його доречним радше для аналітичних або художніх матеріалів.

Загалом, публіцистичний переклад є найбільш оптимальним для спортивного дискурсу, оскільки поєднує точність фактажу з живою емоційною тональністю. Машинний переклад залишається допоміжним інструментом, який потребує обов'язкової редакторської обробки, тоді як авторський переклад демонструє потенціал адаптації спортивних текстів до художнього або літературно-журналістського формату.

3.3. Передача експресивності та емоційності в українських перекладах англійських спортивних текстів

Експресивні елементи є важливою складовою англомовного спортивного дискурсу, адже вони створюють емоційне напруження, формують динаміку тексту та допомагають передати дух змагання. У процесі перекладу українською мовою такі елементи відіграють особливу роль, оскільки забезпечують відтворення комунікативного ефекту оригіналу, підсилюють аргументованість висловлювання й роблять текст більш впливовим і доступним

для сприйняття. Експресивні засоби також компенсують відсутність у мові прямих відповідників певних культурно маркованих понять або емоційних відтінків, властивих спортивній риториці англійської мови.

Експресивність можна визначити як властивість тексту або його частини, що передає зміст із підвищеною інтенсивністю, викликаючи логічне чи емоційне посилення. У спортивних текстах вона проявляється через метафори, гіперболи, вигуки, порівняння, динамічні дієслова та інтонаційні конструкції. У перекладах українською ці засоби набувають специфічних форм, адже перекладач має не лише передати зміст, а й зберегти атмосферу суперництва, натхнення та драматизму подій. Таким чином, експресивність у перекладі виступає засобом відтворення енергії спортивного дискурсу і засобом встановлення діалогу між автором, перекладачем та читачем.

Категорія експресивності тісно пов'язана з категорією емоційності, які у сучасному перекладознавстві розглядаються як взаємозалежні складники емоційно-стилістичної структури тексту. Відсутність єдиного підходу до їхнього визначення спричиняє різні тлумачення взаємозв'язку між цими поняттями. Так, І. Кияк наголошує, що емоційність і експресивність часто взаємопереплетені, адже експресивна лексика здебільшого несе емоційно-оцінне забарвлення [19]. Водночас Р. Newmark чітко розмежовує ці категорії: на його думку, емоційність відображає внутрішній стан мовця, тоді як експресивність спрямована на зовнішній ефект – вплив на адресата [66]. Подібної позиції дотримується С. Nord, підкреслюючи, що експресивні засоби є інструментом досягнення комунікативного ефекту, а не лише проявом емоцій [69]. Такий підхід особливо релевантний для спортивного перекладу, де експресивні одиниці (*stunning victory*, *heartbreaking defeat*, *unstoppable drive*) не лише передають емоційне напруження події, а й створюють ефект переконливості, динаміки та драматизму повідомлення.

Як зазначає О. Ребрій, експресивність є невід'ємним компонентом конотації, який взаємодіє з емоційністю, проте не завжди має однакову силу впливу. Дослідник наголошує, що експресивні засоби забезпечують не лише

емоційне забарвлення, а й посилюють комунікативний ефект тексту [39]. Подібну думку висловлює G. Leech, який розглядає експресивність як «засіб підсилення смислу через нестандартне, стилістично марковане висловлення» [62]. На думку M. Baker, експресивність допомагає перекладачеві передати не лише зміст, а й прагматичний намір автора – донести певний емоційно-оцінний настрій до реципієнта [46].

Ця функція особливо проявляється у спортивному перекладі, де часто застосовуються метафоричні й гіперболізовані вирази для створення ефекту напруження та драматизму: *he crushed his opponent* – він буквально розгромив суперника; *a nail-biting finish* – фініш, що тримав у напрузі до останньої секунди. Такі одиниці не лише передають силу емоцій, а й підсилюють експресивну виразність тексту, формуючи його динаміку та вплив на читача.

Як зазначає М. Кочерган, емоційність і експресивність перебувають у відношенні взаємодоповнення, а не протиставлення, адже обидві категорії є засобами вираження суб'єктивного ставлення мовця до змісту висловлення [28]. На думку L. Venuti, емоційність належить до рівня змісту, оскільки відображає внутрішній стан мовця або автора, тоді як експресивність проявляється на рівні комунікації, виконуючи функцію впливу на реципієнта [76]. Подібної позиції дотримується Е. А. Nida, який наголошував, що експресивні засоби допомагають перекладачеві зберегти прагматичний ефект оригіналу – емоційний відгук і залучення читача [67].

У контексті спортивного перекладу це означає, що завдання перекладача полягає не у буквальному відтворенні емоційних чи експресивних маркерів, а у передачі комунікативного ефекту тексту. Для цього використовуються адаптовані метафори, українські стилістичні еквіваленти, інтонаційно виразні конструкції та фразеологізми, які забезпечують аналогічний рівень напруги, емоційності й динаміки, що й англійський оригінал. Отже, майстерність перекладача полягає у вмінні гармонійно поєднувати емоційне забарвлення та експресивну виразність, створюючи текст, який не лише інформує, а й впливає на читача – що є ключовою вимогою спортивного медіадискурсу.

У процесі перекладу англійських спортивних текстів українською мовою перекладач стикається з необхідністю не лише передати змістову інформацію, а й відтворити емоційно-експресивний потенціал оригіналу. Спортивна журналістика характеризується високим рівнем емоційності, динамізму та метафоричності, тому переклад потребує глибокого розуміння функціональних, прагматичних і культурних особливостей тексту [17]. Ефективна передача експресивності забезпечується через лексичні, синтаксичні та стилістичні засоби, які формують у читача відчуття залученості до події.

Найпоширенішим способом передачі експресивності є добір відповідної лексики, що передає динаміку й емоційність спортивного процесу. В англійських текстах часто зустрічаються емоційно забарвлені прикметники, дієслова дії, метафоричні вислови: *a crushing defeat, a stunning victory, a fierce battle, to demolish the opponent*. В українському перекладі експресивний ефект зберігається через уживання стилістично забарвлених еквівалентів: *приголомшлива перемога, запекла боротьба, розгром суперника, блискучий старт*.

Важливо не перекладати такі одиниці буквально, а добирати відповідники, які створюють аналогічне емоційне враження в українського читача. Як зазначає М. Baker, перекладач має орієнтуватися не на формальну точність, а на відтворення комунікативного ефекту [46]. Тому перекладачі часто вдаються до компенсації експресивності за допомогою посилювальних прислівників (*неймовірно, надзвичайно, вражаюче*) або сталих фразеологізмів (*гра на межі можливостей, боротьба до останнього подиху, фініш на нервах*).

Синтаксичні засоби також відіграють важливу роль у створенні ритму та напруженості спортивного тексту. Англomовні автори часто використовують короткі речення, парцеляцію, риторичні запитання чи вигуки, щоб передати емоційне напруження: *He scores! Unbelievable! What a moment!* В українських перекладах доцільно зберігати цей темп через короткі фрази, вигуки або інверсії: *Він забиває! Неймовірно! Що за момент!* Такі синтаксичні прийоми створюють ефект присутності й підсилюють емоційне залучення читача [39].

До стилістичних засобів належать метафори, гіперболи, порівняння, повтори та гра слів. Англійські спортивні тексти часто містять образи, запозичені з воєнної або театральної сфер: *battlefield, to strike back, to dominate the stage*. В українському перекладі вони адаптуються відповідно до культурних норм: *арена боротьби, завдати удару у відповідь, бути господарем поля*. Перекладач може використовувати також експресивні порівняння (*швидкий, як блискавка; бореться, немов лев*), риторичні фігури (*Хто зупинить цього чемпіона?*) або інтонаційні та лексичні повтори (*Він іде вперед. Іде до кінця. І пермагає!*), які посилюють емоційність і ритм мовлення.

Одним із найскладніших аспектів є відтворення експресивності, пов'язаної з культурним контекстом. Як зазначає С. Nord, перекладач має адаптувати текст так, щоб зберегти його прагматичний потенціал у культурі перекладу [69]. Англійські спортивні тексти часто містять алюзії (*a Cinderella story*), які перекладаються адаптивно: *сенсаційна перемога аутсайдера*.

Отже, передача експресивності та емоційності у спортивних перекладах вимагає від перекладача не лише мовної компетенції, а й творчого підходу. Успішний переклад повинен передавати не просто інформацію, а атмосферу суперництва, енергію та натхнення, що є сутністю спортивного медіадискурсу.

Слід також зазначити, що в сучасному перекладознавстві домінує підхід, за яким експресивність і емоційність не є тотожними поняттями. Як підкреслює І. Кияк, експресивність має ширший характер, оскільки включає не лише емоційне вираження, а й прагматичні засоби впливу [18]. Експресивні одиниці підсилюють виразність та образність не тільки при передачі емоцій, але й при описі раціонального змісту.

У перекладах спортивних текстів це розмежування має особливе значення, адже спортивна комунікація часто поєднує емоційне забарвлення (захоплення, напруження, розчарування) з експресивною динамікою мови, яка передає темп, силу та драматизм змагання. Таким чином, при передачі експресивності перекладач має зберігати енергію та стилістичну виразність оригіналу, навіть якщо вона не пов'язана з прямим емоційним впливом.

Отже, емоційність і експресивність – це дві тісно взаємопов’язані, але не тотожні категорії. Емоційність відображає внутрішній психічний стан мовця, тоді як експресивність становить мовний інструмент його вираження у комунікації. Тому, можна зробити висновок, що емоційність належить до психологічної сфери, тоді як експресивність – до мовної, адже вона реалізується через добір лексичних, синтаксичних та інтонаційних засобів, що підсилюють виразність висловлювання.

У перекладі спортивних текстів англійською мовою українською перекладач стикається із завданням не лише передати фактичний зміст повідомлення, а й відтворити його емоційно-оцінний потенціал. Як зазначає О. Селіванова, експресивність у мові виконує не лише комунікативну, а й впливову функцію, спрямовану на залучення адресата до емоційного переживання змісту. Це особливо важливо в спортивному дискурсі, де експресивні елементи формують атмосферу напруги, тріумфу чи драматизму подій [40].

Визначення ступеня емоційного забарвлення є необхідною умовою для адекватного перекладу: перекладач має з’ясувати, чи охоплює емоційність усе висловлювання, чи лише окремі його компоненти. Такий підхід забезпечує не буквально, а функціонально-еквівалентне відтворення оригіналу, що дозволяє зберегти його комунікативний ефект і впливовість.

Підсумовуючи, можемо стверджувати, що передача експресивності та емоційності у спортивному перекладі вимагає балансу між точністю змісту та адекватною передачею емоційного тону. Перекладач повинен зберігати комунікативний ефект оригіналу, передаючи енергію, напругу й атмосферу спортивної боротьби засобами української мови.

Висновки до третього розділу

Отже, переклад спортивних текстів є складним і багатогранним процесом, який потребує від перекладача не лише мовної майстерності, а й глибокого розуміння специфіки спортивного дискурсу, жанрових особливостей і культурного контексту. У спортивних новинах на перший план виходять точність, стислість і динамізм подачі інформації, у коментарях – емоційність і виразність, а в аналітичних оглядах – логічна структурованість і глибина аргументації.

Спортивна термінологія відзначається швидким оновленням, високим рівнем запозичень і широким використанням трансформацій – транскрипції, транслітерації, калькування, описового перекладу. Від перекладача вимагається уміння не лише знайти точний лексичний відповідник, а й адаптувати текст до мовних і культурних норм цільової аудиторії.

Проведений аналіз довів, що адекватний переклад спортивних новин і коментарів можливий лише за умови володіння тематичною компетентністю, тобто знанням специфіки виду спорту, реалій і термінології. Важливим чинником також є дотримання комунікативно-прагматичної рівноваги між інформативністю та емоційним впливом на читача.

Таким чином, перекладач спортивних матеріалів виступає не просто мовним посередником, а комунікатором між культурами, який забезпечує точність, динаміку та зрозумілість повідомлення.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження специфіки перекладу англійських текстів спортивної тематики українською мовою було встановлено, що спортивний дискурс є унікальним комунікативним феноменом, який поєднує елементи професійного, публіцистичного, розмовного та навіть художнього стилів. Він відображає не лише фактичну інформацію про події у світі спорту, але й передає емоції, атмосферу змагання, настрій гравців і вболівальників, що зумовлює складність його адекватного перекладу іншою мовою.

З'ясовано, що тексти спортивної тематики вирізняються низкою жанрових і стилістичних особливостей, зокрема використанням коротких динамічних речень, активних дієслів, емоційно забарвленої лексики, фразеологізмів і кліше. Такі тексти мають особливий ритм і темп, який формує ефект присутності та залучення читача до події. Для перекладача це означає необхідність не лише передати інформаційний зміст, а й відтворити комунікативну енергію оригіналу, зберігаючи його емоційність і впливовість.

Виявлено, що однією з основних труднощів при перекладі спортивних матеріалів є передача термінології та спеціалізованої лексики. Спортивна терміносистема англійської мови характеризується значною кількістю неологізмів, скорочень, запозичень і метафоричних виразів, які не завжди мають прямі відповідники в українській мові. Тому перекладачеві необхідно обирати між кількома стратегіями: калькуванням, описовим перекладом, адаптацією або локалізацією, залежно від жанру, мети тексту та цільової аудиторії.

Важливу роль у спортивних текстах відіграють жаргонізми та сленгізми, які надають мовленню невимушеності, жвавості та автентичності. Такі одиниці, як *to park the bus*, *on fire*, *hat-trick*, *underdog* тощо, часто несуть приховане емоційне або оцінне забарвлення, тому буквальний переклад є неприйнятним. Для адекватної передачі їх значення необхідно враховувати культурний контекст, прагматику висловлювання й комунікативну мету. Таким чином,

переклад спортивних жаргонізмів потребує не лише лінгвістичних знань, але й глибокої обізнаності у світі спорту, розуміння його термінології та внутрішніх кодів спілкування.

Окремої уваги заслуговує проблема перекладу метафор, ідіом і гри слів, які є невід'ємною частиною англомовного спортивного дискурсу. Ці мовні засоби виконують функцію не лише образності, але й комунікативного впливу на аудиторію. Наприклад, фраза *The striker was on fire tonight* дослівно означає «Нападник був у вогні», проте в контексті перекладається як «Нападник грав блискуче». Подібні вислови вимагають адаптивного підходу, коли перекладач не просто передає зміст, а знаходить виражальні еквіваленти, які відтворюють стиль і настрій оригіналу.

Дослідження також показало, що переклад спортивних текстів нерідко ускладнюється мультимедійним контекстом: тексти супроводжуються фото, відео, інфографікою, короткими підписами та коментарями. У таких випадках перекладач має враховувати візуальний ряд, обмеження символів, часові рамки та культурні особливості сприйняття. Це вимагає від перекладача точності, лаконічності й уміння адаптувати текст під формат публікації (наприклад, заголовки, субтитри, короткі підписи під зображеннями).

Ще однією суттєвою проблемою є збереження динаміки й темпу мовлення, притаманних спортивним новинам і репортажам. Англомовні тексти часто побудовані у швидкому, ритмічному темпі, що створює відчуття безпосередньої присутності на події. Під час перекладу українською мовою перекладачеві слід уникати надмірного ускладнення синтаксису, добирати чіткі, короткі конструкції та активні дієслова, щоб не втратити енергійність і живість подачі.

Встановлено, що успішний переклад спортивних текстів базується на поєднанні лінгвістичної точності та культурної адаптації. Перекладач повинен не лише передавати факти, але й відтворювати контекст, настрій, національно-культурні конотації та прагматику тексту. Це особливо важливо під час роботи з назвами команд, історичними подіями, відомими спортсменами та стійкими

символами спортивної культури (*The Miracle of Istanbul, Super Bowl, Wimbledon spirit* тощо), які потребують пояснювального або локалізованого перекладу.

Таким чином, у результаті проведеного аналізу було встановлено, що:

- спортивний дискурс має складну багаторівневу структуру, у якій поєднано інформативність, емоційність і культурну маркованість;
- головні труднощі перекладу полягають у відтворенні термінології, жаргонізмів, метафор, гри слів та збереженні експресивності тексту;
- перекладач спортивних текстів повинен володіти не лише високим рівнем знання мови, а й розумінням спортивного контексту, жанрових особливостей та цільової аудиторії;
- ефективний переклад у спортивній журналістиці потребує адаптивного, комунікативно орієнтованого підходу, що дозволяє поєднати точність і природність викладу.

Переклад англomовних спортивних текстів українською мовою є складним, але надзвичайно перспективним напрямом сучасного перекладознавства. Він вимагає інтеграції теоретичних знань і практичних навичок, гнучкого мислення та культурної чутливості.

Отримані результати мають як наукове, так і прикладне значення, вони можуть бути використані у навчальному процесі, при підготовці перекладачів, журналістів, редакторів і медіафахівців, а також для вдосконалення стандартів перекладу в українському спортивному медіапросторі.

Перспективним напрямом подальших досліджень є систематизація перекладацьких стратегій і методів відтворення новітньої спортивної термінології, що постійно збагачується під впливом глобалізації та технологічного розвитку медіа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу: автореф. дис... канд. філол. наук. Ужгород: 2003. 20 с.
2. Бабенко О. В., Шекера О. О., Спортивний інтернет-дискурс як предмет лінгвістичного дослідження. *Молодий вчений*: Національний університет біоресурсів і природокористування України. 2017. № 11 (51). С 178-181.
3. Баранова С., Суворов В. Особливості перекладу спортивного дискурсу. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2022. С. 100-105.
4. Бардіна Л. М., Шепелюк В. Л. Про упорядкування термінологічної системи на матеріалах спортивної лексики. *Проблеми української термінології*: матеріали VI Міжнар. наук. конференції (Львів, 26–28 вересня 2000 р.). Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2000. С. 45–47
5. Безугла Л. Р. Медіалінгвістика: теоретичні основи. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 256 с.
6. Бородай М. М. Підходи до перекладу англomовних спортивних текстів українською мовою. *День філолога на факультеті іноземних мов*: збірник матеріалів III Науково-практ. конф. та творчої лабораторії для студентів, учнів та вчителів / відп. ред. М. Варданян; техн. ред. Н. Захарова. Кривий Ріг, 2025. Вип. 3. С. 14-16.
7. Гаврилюк Н. А. Особливості перекладу англійського спортивного дискурсу на прикладі статті з бодібілдингу. *Перекладознавство*. 2021. Том 32(71). № 4. Ч. 2. 92 с.
8. Головата Л. М. Українська мова для фізкультурників: навчальний посібник. Львів: Українські технології, 1997. 124 с.
9. Гонта І. Переклад композит та полі компонентних термінів авіаційної галузі англійської мови, оформлених агентивними суфіксами. *Здобутки та перспективи розвитку сучасного мовознавства*. 2015. С. 144-148. URL : <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22340/1/144-148%20Гонта.pdf> (дата звернення 12.11.2025).

10. Гуменюк Л. Жаргон і неформальна лексика у спортивному дискурсі: перекладацький аспект. *Мовознавство*. 2020.
11. Данкевич Т. Переклад авторських неологізмів в англійській мові. *Мова і культура*. 2014. Вип. 17, т. 3. С. 341-346.
12. Іващенко Л. С. Функціонування спортивної термінології в мас-медіа. *Мова*. 2007. №12, С. 215–218.
13. Іващенко Т. В., Деякі особливості перекладу фахових текстів спортивної тематики. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Філологічні науки». 2014. № 1(7). С. 266 URL: <https://phil.duan.edu.ua/images/PDF/2014/1/37.pdf> (Дата звернення: 12.11.2025).
14. Іщенко Т. В. Деякі особливості перекладу фахових текстів спорту. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2014. № 126, С. 354–359
15. Кальниченко О. А. Теорія перекладу. Харків: Народна академія, 2017. Ч. 1. 64 с.
16. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2002. 576 с.
17. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Флоренція; Страсбург; Гранада; Київ: Tempus. 1997. Частина 1: Граматичні труднощі. 317 с.
18. Кияк Т. Міжкультурна комунікація, дискурс та переклад. *Актуальні питання іноземної філології*. 2015. № 2. С. 83-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/akpif_2015_2_17 (Дата звернення: 15.11.2025).
19. Кияк Т. Р. Лінгвістичні аспекти термінознавства: навч. посіб. Київ: УМК ВО, 1989. 104 с.
20. Коваль Н. Культурна адаптація спортивних неологізмів у перекладі. *Мова і культура*. 2023.
21. Козаченко І. В. Особливості перекладу неологізмів англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. № 25. Том 2. С. 166-168.

22. Коломієць Л. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 522 с.
23. Кондратенко Н. В. Спортивна лексика в українському політичному дискурсі як реалізація параметра агональності. *Одеська лінгвістична школа: координати сучасних пошуків*: колективна монографія / за заг. ред. Ковалевської Т. Ю. Одеса, 2014. С. 369-382.
24. Кондратенко Н. В. Сучасний медіадискурс: структура, жанри, мовні особливості. Одеса, 2018. С. 72–80.
25. Коробова І. О. Особливості перекладу англійських термінів (на прикладі спортивної термінології). *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2021, Вип. 18. С. 210-214.
26. Костенко Н. В. Мовностилістичні особливості спортивних текстів. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського*, 2020.
27. Костенко О. Сучасні англійські неологізми та способи їх перекладу українською мовою. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. С. 97-100.
28. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник 3-тє вид., стер. Київ: Академія, 2014. 304 с.
29. Крутій О. В. Медіатекст і медіадискурс: жанрова специфіка блогів. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 48 с.
30. Куш Е. О. Англійські політичні неологізми як перекладацька проблема. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*: зб. наук. пр. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2010. С. 220-228.
31. Мацевко-Бекерська Л. І. Мова сучасних ЗМІ: жанрово-стилістичний аспект. Львів: ПАІС, 2013. 320 с.
32. Міщенко А. Л. Машинний переклад у контексті сучасного науково-технічного перекладу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання

- іноземних мов. 2013. № 1051. Вип. 73. С. 172-180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2013_73_29. (Дата звернення: 10.11.2025).
33. Низенко Я., Григоренко Н. Основні труднощі адекватного перекладу нестандартної лексики англійської мови. 2012. URL: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2012/Philologia/6_111668.doc.htm. (Дата звернення: 09.11.2025).
34. Огляд матчу Manchester United проти Lyon (UEFA Europa League), ESPN URL: https://www.espn.com/soccer/match/_/gameId/734499/lyon-manchester-united?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 09.11.2025).
35. Огороднікова О. В., Палей Т. А. Переклад текстів спортивної тематики: особливості та різновиди. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство*. 2018. №11. С. 91–97.
36. Осінчук В. Г., Попеску І. К. Визначення основних спортивних термінів фізичної культури і спорту. Київ, 1995.
37. Паночко М. М. Семантика спортивних термінів як результат метафоризації. *Дослідження з словотвору та лексикографії*. 1995. С. 90–92.
38. Погоріла А. Особливості перекладу неологізмів англійської мови. *Young Scientist*. 2018. №3.1 (55.1), С. 143-146. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3.1/35.pdf> (Дата звернення: 12.11.2025).
39. Ребрій О. В. Переклад англомовної громадсько-політичної літератури. Європейський Союз та інші міжнародні політичні, економічні, фінансові та військові організації: навчальний посібник для студ. вищ. закл. освіти. Київ: Нова книга, 2017. 262 с.
40. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2012. 716 с.
41. Симоненко Л. О. Українська наукова термінологія: стан та перспективи розвитку. *Українська термінологія і сучасність*. 2001. Вип. IV.
42. Струганець Ю. Б. Семантика, структура, функціонування футбольної лексики в українській літературній мові початку XXI століття. Івано-Франківськ, 2016.

43. Україна програла Італії у третьому матчі Євробаскета U-20
URL: <https://ua.tribuna.com/uk/basketball/1000000263478-ukrayina-proty-italiyi-u-tretomu-matchi-yevrobasketa-u20/> (Дата звернення: 12.11.2025).
44. 100+ Basketball Terms: Modern Slang, Moves, and Rules. веб-сайт. URL: <https://www.dictionary.com/e/basketball-words/> (Дата звернення: 13.11.2025).
45. Andrews D. The Language of Sports Media: Translation, Style and Culture. London : Routledge, 2020. 212 с.
46. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 3rd ed. London: Routledge, 2018. 368 p.
47. Bassnett, S. Translation Studies. 4th ed. London: Routledge, 2014.
48. Boyle, R. Sports Journalism: Context and Issues. *SAGE Publications*, 2012.
49. Canadiens voice dissatisfaction with officials after Game 4 URL: https://www.espn.com/nhl/story/_/id/44895141/canadiens-voice-dissatisfaction-officials-game-4?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 16.11.2025).
50. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2019.
51. Football URL: <https://www.bbc.com/sport/football> (Дата звернення: 13.11.2025).
52. G'aniyeva T., Turayeva O. Translating Texts About World Sports, Types of Sports and Competitions. *Journal of Language and Linguistics*. URL: https://sirpublishers.org/index.php/jolal/article/view/78?utm_source=chatgpt.com
53. Hapter 9 The Sports Pages: Journalism and Sport. URL: https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1515/9780748635948-011/html?srsId=AfmBOor9FIWJ3IrmEda2YKdVLhUtlp5xWQMgqQ3SvHCo090y2qK_Afj&utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 13.11.2025).
54. 'It's almost like a football stadium': French crowds bring noise to the Olympics. URL: https://www.lemonde.fr/en/sports/article/2024/07/29/it-s-almost-like-a-football-stadium-french-crowds-bring-noise-to-the-olympics_6703973_9.html?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 12.11.2025)
55. It's spin vs spin as KKR visit CSK's den to keep their campaign alive. URL: https://www.espn.com/soccer/story/_/id/37641268/manchester-city-crush-arsenal-

- [4-1-premier-league-title-race?utm_source=chatgpt.com](https://www.espn.com/nfl/player/stats/_/id/-4428973/jaydendaniels?utm_source=chatgpt.com) (Дата звернення: 13.11.2025).
56. Jayden Daniels Stats. URL: https://www.espn.com/nfl/player/stats/_/id/-4428973/jaydendaniels?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 12.11.2025).
57. Jesse Owens Quotes & Sayings. URL: <https://quotessayings.net/authors/jesse-owens-quotes/> (Дата звернення: 16.11.2025).
58. Journalistic translation: what are the challenges for a translator? <https://www.alphatrad.co.uk/news/all-about-journalistic-translation#:~:text=Respect%20for%20editorial%20constraints,medical%20journalism> (Дата звернення: 16.11.2025).
59. Key Elements of Sports Reporting. URL: https://library.fiveable.me/sports-reporting-and-production/unit-1/key-elements-sports-reporting/study-guide/-swOW1pqrq8Or8bc?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 13.11.2025).
60. LeBron James frustrated by failure to reach foul line in Lakers' win. URL: https://www.espn.com/nba/story/_/id/28151727/lebron-james-frustrated-failure-reach-foul-line-lakers-win?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 13.11.2025).
61. LeBron James is well on his way to rewriting every previous definition of basketball longevity. URL: https://caro.news/wpcontent/uploads/2025/03/-ecar030625PAGE0.pdf?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 13.11.2025).
62. Leech G. Semantics: The Study of Meaning. 2nd ed. Harmondsworth: Penguin Books, 1981. 388 p.
63. Manchester United 2-1 Aston Villa: Bruno Fernandes penalty puts Red Devils joint top. URL: <https://www.bbc.com/sport/football/55444188> (Дата звернення: 12.11.2025).
64. Mao Junsen. Study of Sports Translation from the Perspective of Functional Equivalence. International Journal of Social Sciences and Public Administration. 2024. №4. Pp. 154-160. 10.62051/ijsspa.v4n2.21. https://www.researchgate.net/publication/384388175_Study_of_Sports_Translation

[n from the Perspective of Functional Equivalence](#) (Дата звернення: 15.11.2025)

65. Nebraska volleyball star Harper Murray focuses on healing. URL: https://www.espn.com/college-sports/story/_/id/40991137/nebraska-volleyball-harper-murray-returns-arrest-offseason-mental-health?utm_source=chatgpt.com. (Дата звернення: 15.11.2025)
66. Newmark P. A Textbook of Translation. New York: Prentice Hall, 1988. 292 p.
67. Nida E. A. Language, Culture, and Translating. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press, 2001.
68. Nida E. A. Toward a Science of Translating. Leiden: Brill, 1964.
69. Nord C. Translation as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained. London: Routledge, 2018. (Дата звернення: 10.11.2025)
70. Rowe D. Sport, Culture and the Media: The Unruly Trinity. Open University Press, 2007.
71. Sports and interpreting: a terminological study on track and field. URL: <https://ulb-dok.uibk.ac.at/download/pdf/9550964.pdf> (Дата звернення: 13.11.2025).
72. Sports Translation: Sidestepping the Challenges. URL: <https://www.hbku.edu.qa/en/news/CHSS-SP-STSTC> (Дата звернення: 12.11.2025).
73. The art of the sports interview. URL: <https://www.livemint.com/Leisure/1JGRqkOdASCIGSMI86RYzL/The-art-of-the-sports-interview.html> (Дата звернення: 13.11.2025)
74. Thorne T. Dictionary of Contemporary Slang. Third Edition. London: A&C Black Publishers Ltd., 2007. 494 p.
75. Throw of the dice. URL: https://www.thesun.co.uk/sport/28859887/harry-kane-england-tactic-slovakia/?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 13.11.2025)
76. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. 2nd ed. London: Routledge, 2012. 368 p.
77. Wyatt M., & Hadikin G. 'They parked two buses': a corpus study of a football expression. *English Today*. 2015, 31(4), 34–41. Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0266078415000371> (Дата звернення: 13.11.2025)

- 78.Zhang Hongmei. Linguistic Features and Translation of English Sports News. *Pacific International Journal*. 2024. #7. Pp. 140-145. URL: 10.55014/pij.v7i5.711. https://www.researchgate.net/publication/385097058_Linguistic_Features_and_Translation_of_English_Sports_News (Дата звернення: 11.11.2025).